

# **Літературне читання**

**2-4 класи**

**Програма для загальноосвітніх навчальних закладів**

**з навчанням молдовською мовою**

## Пояснювальна записка

В процесі вивчення «Читання» реалізується розвиток комунікативного, естетико-морального, літературного, інтелектуального розвитку учнів початкових класів, виховується розвиток учня як особистості.

Формуються його здібності, світоглядні орієнтації, розвиваються творчі можливості, задовольняються інтереси і пізнавальні потреби.

Основною метою курсу читання є закладання літературної діяльності учнів, розвиток інформаційної культури, виховання особистості учня засобами художньої та науково-художньої літератури.

Для досягнення цієї мети курс передбачає наступні завдання:

- розвиток інтересу до літератури;
- ознайомлення учнів з тематикою та жанрами літератури для дітей;
- формування навичок читання, сприймання, відтворення, письмового і усного вираження;
- розвиток творчих здібностей учнів;
- формування навичок індивідуальної роботи з книжками для дітей, з різноманітними періодичними джерелами для здобування потрібної інформації;
- формування вміння правильного застосування образних засобів спілкування;
- удосконалення читання вголос і читання мовчки; наступних принципів: виховання культури читання;
- розвиток навичок спілкування, комунікативної діяльності в парах, в групах;
- розвиток мислення, уваги, пам'яті, уяви, пізнавальної діяльності;
- формування інтересу до молдовської культури і поваги до інших національних культур.

Зміст читання визначається на основі наступних принципів: тематичного, літературного жанру, мистецько-естетичного, літературних понять.

**Принципи:** тематичний, літературного жанру і мистецько-естетичний – відіграють основну роль під час вибору творів для читання. Коло читання різноманітне: художні твори, науково-художні твори, фольклорні (молдовські, світові).

Тематика і зміст творів збагачують пізнання учнів про всесвіт, виховують найкращі почуття: любов до рідного краю і рідної мови, до батьківщини і батьків, доброту, повагу до пращів, і до національних традицій молдовського й інших народів.

Мистецько-естетичний принцип передбачає добір художніх творів відповідно естетичним цінностям. Їх зміст відображує людські стосунки, допомагає розвивати почуття, формує особистість з власним світобаченням.

Принцип літературних понять передбачає ознайомлення учнів з елементарними літературними поняттями й реалізується в процесі аналізу літературного тексту. Даний принцип знайомить учнів з наступними поняттями теорії літератури: тема, ідея, жанр, персонаж, спосіб виразного мовлення.

Формування літературної компетенції співвідноситься із спілкуванням, знаходить своє зображення і продовження в організації самостійної роботи учнів з книжками для дітей.

Зміст програми відповідає *Державному стандарту початкової загальної освіти*: коло читання; формування і розвиток навичок читання; літературна підготовка учнів; впізнавання

жанру твору; смисловий і структурний аналіз тексту; засоби художньої виразності; робота з дитячою книжкою; розвиток творчої діяльності учнів на основі прочитаного.

Читацьке коло охоплює найцікавіші твори молдовських і світових письменників, доступні для учнів 1 – 4 класів:

*твори усної народної творчості*: загадки, приказки, прислів'я, дитячий фольклор, оповідання, легенди;

*літературні молдовські казки*;

*літературні твори для дітей молдовських письменників(класичних, сучасних)*.

Твори, підібрані для вивчення являються видами епічного жанру: казки, легенди, байки, оповідання, тощо; видами ліричного жанру: пейзажні вірші, ліричні вірші і видами драматичного жанру: п'єси для дітей.

Тематика змісту творів, запропонованих для вивчення різноманітна: стосунки діти- школа- родина-суспільство; ставлення до природи, до людей, до праці; любов та повага до рідної мови, народу, батьківщини, рідного краю, до традицій молдован та інших народів; добро, милосердя, гуманізм, чесність, дружба; твори з гумористичним і науково-художнім змістом.

Мета розділу «Формування досвіду читацької діяльності» – виховання читача з повноцінною навичкою читання.

Техніка читання складається з: читання як способу, правильність, експресивність, ритм, які підпорядковуються семантиці тексту. Тобто розумінню слів з прямим і переносним значенням, смисловим співвідношенням між реченнями тексту, між його складовими частинами; сприйняття змісту і основної думки тексту.

В початкових класах практикуються два види читання: мовчки і вголос. Читання вголос – це виразне читання, плавне, правильне, без помилок, у відповідному ритмі. Читання мовчки є тільки зоровим читанням, яке характеризується активізацією процесу розуміння тексту, запам'ятовуванням прочитаного й пришвидшеним темпом. У 1-2 класах велика увага надається формуванню навичок читання вголос; паралельно учні засвоюють уміння слухати сприймати й відтворювати усне і писемне мовлення. Починаючи з 2-го семестру в 2 класі застосовується читання мовчки. В 3-4 класах читанню мовчки надається основна роль, а кількість вправ для розуміння смислу прочитаного значно збільшується.

Літературна підготовка учнів передбачає ознайомлення з поняттями теорії літератури, необхідних під час аналізу твору. Учні ознайомлюються з елементарними поняттями теорії літератури: зміст і композиція (без вживання термінів), персонаж (в епічних творах) і ліричний герой (в ліричних творах), характеристика літературних жанрів, засоби художньої виразності, позиція автора (ставлення автора до подій, вчинків, зображених в тексті, до персонажів) тема і основна думка твору.

Робота над засвоєнням учнями понять теорії з літератури проводитиметься безперервно протягом року.

Розділ «Визначення літературного жанру» має за мету ознайомлення учнів з певними літературними жанрами: казка, оповідання, вірш, байка, загадка, прислів'я, приказка, дитячий фольклор. Учні 2-го класу вивчають казки про тварин, учні 3-го класу –фантастичні казки, які

містять більше епізодів, більше героїв та фантастичних елементів. Лірична поезія доступна учням 4-го класу.

Семантичний і структурний аналіз тексту передбачає відчуття художньої уяви, сприйняття художнього, науково-художнього творів, узагальнення висновків, вказує на літературні жанри які необхідно засвоїти, які з засобів аналізу є раціональнішими.

Аналіз твору може бути поверховим (початковим), поглибленим і структурованим.

Під час поверхового аналізу тексту учні міркують над тим, як починається твір, як розвиваються події, як закінчуються. Метою поглибленого аналізу є встановлення співвідношень між персонажами, місця, де відбувається дія (в епічних творах), характеристика героїв, аналіз їхніх дій, визначення сюжету і композиції, теми й основної думки щодо прочитаного.

Структурований аналіз навчає учнів орієнтуватися в логічній структурі тексту, будувати тексти, спираючись на план або за малюнком.

Розділ «Засоби художньої виразності» дозволяє інтерпретувати зміст тексту, зрозуміти, що сюжет літературного твору тісно пов'язаний із засобами художньої виразності й їх роллю в тексті.

Учні навчаються помічати особливості авторського слова, засоби художнього вираження почуттів, емоцій автора, його ставлення до написаного.

Розуміння ролі художніх засобів у творі дозволяє учням уявити картини життя, описані автором, визначити співвідношення між ними, зрозуміти позицію автора.

Засвоєння цих умінь сприяють вираженню учнями почуттів або суджень про прочитане/заслухане за допомогою відповідних засобів художньої виразності.

Робота з дитячою книжкою, позакласне читання навчає учнів читати самостійно. Реалізація цього етапу передбачає завдання, які відповідають віковим особливостям учнів, визначають методи роботи, організують діяльність учнів, вимоги, тип і структуру уроку тощо.

У 2-му класі, наприклад, учні знайомляться із світом дитячої книги (за власним бажанням), під наглядом учителя обирають ті книжки, які їх цікавлять.

Учитель визначає ряд виховних навчальних задач, враховуючи індивідуальні можливості кожного учня, поступово ускладнюючи матеріал для засвоєння.

Учні навчаються розрізнити будь-яку книжку за зовнішніми ознаками, обирати необхідну книжку (керуючись порадою вчителя), порівнювати обрані книжки й робити певні висновки щодо їх змісту, тематики, характеру, кількість текстів у книжці, яку учень читає індивідуально.

Інтерес до читання збільшується, коли учень знайомиться з творами, різними за жанром, вже вивчених авторів, незнайомих авторів, з новими, науково-художніми книгами, з дитячою періодикою.

Читання в 3-4 класах має свої особливості. Практичні навички роботи з книжкою, отримані в попередніх класах, дозволяють учням самостійне вирішення певних проблем, які відображають сутність читацької діяльності.

Спочатку за вказівкою вчителя, потім з власної ініціативи, учень самостійно обирає книжку, яку читає в позакласний час. Одним словом, самостійне читання в 3-4 класах стає позакласним заняттям. На уроках же відбувається аналіз, колективне обговорення самостійно прочитаного. Під

час самостійного читання, необхідна увага приділяється змісту прочитаного, учитель планує й уроки на яких учні поглиблено вивчають ознаки літературних жанрів, засвоюють, за допомогою вчителя, робити висновки щодо прочитаного. Обираючи твори для позакласного читання, учитель має забезпечити клас необхідною літературою.

Робота з дитячою книжкою здійснюватиметься на спеціальних уроках, під час проведення літературних ранків, вікторин, екскурсій тощо раз на тиждень в 2-4 класах; 20 – 25 хвилин в 1 класі.

Розвиток творчої діяльності учнів на основі прочитаного створює умови для самовираження особистості. Учні стають активними читачами не тільки на уроках, а й під час позашкільної діяльності.

Для стимулювання творчих можливостей учнів, можна використати наступні види завдань: словесне малювання, читання за ролями, інсценування, створення (за допомогою вчителя) текстів казок, загадок, віршів.

Здійснення вимог курсу «Читання» вимагає вдумливого визначення цілей, структури уроку, обирання методів і засобів організації літературної діяльності учнів початкових класів.

Застосування методів і засобів роботи на уроках читання, сприятиме розвитку пізнавальної активності учнів, їх емоційного стану; навчатиме «дискутувати» з книжкою, виражати свої думки, застосовуючи художнє слово.

Значними будуть успіхи, якщо здійснюватиметься зв'язок учитель – учень. Учитель повинен систематично спонукати учнів до читання, практикувати диференційовані вправи, завдання за вибором, брати до уваги особисті інтереси і зацікавлення учнів щодо читання, перевіряти й оцінювати їх результати.

## 2 клас

(3 годин на тиждень; всього 102 години, резервний час – 4 години)

### Коло читання

Зміст навчального матеріалу	Актуальні вимоги до рівня навчання учнів
<p>Усна народна творчість: загадки, приказки, прислів'я; казки, про тварин (зооморфні), дитячий фольклор.</p> <p>Молдовські літературні казки.</p> <p>Поезія. (пейзажні вірші, ліричні вірші, тематичні вірші) проза (оповідання, фрагменти повістей).</p> <p>Проза (оповідання, фрагменти з повістей).</p>	<p><b>Учень:</b></p> <p>*знає назви молдовських і світових фольклорних творів, віршів, розповідей, оповідань, вивчених на уроках читання; імена і прізвища молдовських письменників – авторів вивчених творів;</p> <p>*виконує вірші, розповідає казки, фрагменти повістей; пам'ятає приказки, прислів'я, загадки;</p>

Науково-художня література. Світова література: казки народів світу.	
---	--

### Досвід читацької діяльності

<p><b>Читання (його види)</b></p> <p>Формування навичок читання (вголос), плавне, правильне, свідоме читання.</p> <p>Формування початкових навичок читання мовчки.</p> <p>Темп (ритм) читання.</p> <p>Методи, засоби розвитку ритму читання вголос.</p> <p>Формування навичок зменшення або підвищення ритму читання (відповідно до завдання вчителя).</p>	<p>* наприкінці навчального року читає плавно, свідомо цілими словами (вголос), складами читає лише важки слова;</p> <p>*розвиває свої початкові навички читання вголос;</p> <p>*застосовує методи, засоби розвитку темпу читання вголос, виконує вправи, запропоновані учителем, які розвивають швидке, свідоме зорове читання словами, вправи на зменшення або підвищення ритму читання);</p> <p>*наприкінці першого семестру читає 25-40 слів/хв., наприкінці другого семестру-40 слів/хв.</p>
<p><b>Правильність читання</b></p> <p>Удосконалення сонорної культури спілкування (дикція, артикуляція) з опорою на тренувальні вправи. Правильне промовляння звуків рідної мови у словах і реченнях. Наголошення і артикуляція (відповідно орфоепічним нормам) слів під час читання.</p>	<p>*виконує різні вправи запропоновані вчителем, які розвивають правильну артикуляцію звуків молдовської мови;</p> <p>* дотримується норм орфоєпії і правильно їх наголошує.</p>
<p><b>Усвідомленість читання</b></p> <p>Розуміння прямого і переносного значення слів в тексті, коментування співвідношення між реченнями і композиційних частин тексту.</p> <p>Усвідомлення, інтерпретація цілісного тексту.</p>	<p>*пояснює пряме і переносне значення слів у тексті;</p> <p>*знаходить в тексті незрозумілі слова і вислови;</p> <p>*усвідомлює, що речення і частини тексту; слова і речення пов'язуються між собою за змістом;</p> <p>*розуміє зміст тексту в цілому і пояснює зв'язок між подіями.</p>
<p><b>Виразність читання</b></p> <p>Формування навичок виразного читання: пауза між реченнями, ритмічні паузи,</p>	<p>*застосовує найпростіші методи читання, правильно інтонує кінець речень;</p> <p>*застосовує паузи відповідно розділовим знакам у</p>

засоби регулювання ритму читання голосу, відповідно змісту і жанру тексту.	реченнях;  *регулює ритм читання, голосу (за певними завданнями або за допомогою учителя);
--	--

### Літературна підготовка учнів

<p>Тема і основна думка тексту (про що або про кого розповідається в тексті; про що йдеться у тексті.</p> <p>Сюжет і композиція твору (без вживання термінів).</p> <p>Послідовність подій, вчинків у тексті, співвідношення причина/наслідки.</p> <p>Герой (головний персонаж) твору.</p> <p>Портрет, мова, дії героя.</p> <p>Автор творів (елементарні поняття про співвідношення автор-твір-тема).</p> <p>Мова літературного твору (загальне ознайомлення з характерними ознаками дитячого фольклору: загадки, казки, вірші, оповідання).</p>	<p><b>Учень:</b></p> <p>*знаходить, за допомогою запитань тему і основну думку тексту;</p> <p>*визначає композиційні елементи епічного твору: початок, основна частина, закінчення;</p> <p>*знаходить в тексті факти, епізоди, події;</p> <p>*послідовно відтворює події у змісті тексту;</p> <p>*знаходить персонаж (персонажі) в епічних творах;</p> <p>*характеризує героя, виділяючи його риси (позитивні, негативні);</p> <p>*знайомиться з одним із засобів, характеристики героїв – опис їх зовнішності;</p> <p>*пізнає поняття «автор-творець»;</p> <p>*правильно називає твір, прізвище автора;</p> <p>*пояснює можливості художнього слова – описувати художнього героя: особу, природу, тварин (за допомогою учителя):</p> <p>*впізнає характерні ознаки дитячого фольклору та літературних творів (загадки казки, вірші, оповідання);</p>
---	---

### Впізнавання жанру твору

<p><b>Дитячий фольклор</b></p> <p>Ознайомлення учнів з дитячим фольклором: вивчення віршів і відтворення їх у ігровій формі, в ілюстрацію, інсценуванні, аплікації.</p> <p>Загадка – жанр усної народної творчості малого обсягу, яка представляє за допомогою прихованого порівняння, предмет, особу, дію.</p> <p>Казка – жанр фольклору.</p> <p>Народні казки про тварин. Персонажі зооморфних казок, їх дії.</p> <p>Ознаки казок: вступ, закінчення, повторення, епітети, звертання.</p> <p>Літературна казка (поняття).</p>	<p><b>Учень:</b></p> <p>*пояснює на елементарному рівні призначення дитячого фольклору;</p> <p>*бере участь в інсценуванні фольклору; пам’ятає фольклорні вірші;</p> <p>*пояснює специфічні риси загадки;</p> <p>*знає кілька загадок, відгадує через порівняння і асоціації;</p> <p>*знає елементарні ознаки казки;</p> <p>*пояснює композиційні елементи казки: вступна формула, заключна формула, повторення;</p> <p>*впізнає героїв казок про тварин, називає їх основні риси: лисиця – лицемірна, вовк – злий, заєць – боягуз, ведмідь – сильний тощо;</p> <p>*знає, що літературна казка створена письменником;</p> <p>*визначає характерні риси віршованого тексту; розрізняє вірші про природу і вірші про почуття людини;</p> <p>*виділяє характерні ознаки віршованого тексту; розрізняє вірші про природу і про людські почуття;</p>
<p>Поезія. Графічна форма віршованого тексту: рима, ритм, структура вірша; автор, його думки і почуття.</p> <p>Виразне читання віршів напам’ять і застосування необхідної інтонації: голос, темп, тон.</p> <p>Визначення слів, словосполучень, розділових знаків, які вимагають зміни тональності ритму, голосу під час декламування.</p> <p>Способи швидкого запам’ятовування (за допомогою малюнків, допоміжних слів).</p>	<p>*знаходить слова, словосполучення, розділові знаки, які визначають темп, ритм, голос, необхідні при виразному читанні або декламуванні;</p> <p>*застосовує різні засоби швидкого запам’ятовування ;</p> <p>*знає напам’ять 6-7 віршів;</p>



Оповідання – художній твір малого обсягу про вчинки, події з життя героїв.	*впізнає оповідання за вивченими ознаками (художній твір, малий обсяг, дії героїв);
Реальні події в оповіданні.	
Персонажі, їх вчинки і дії, поведінка.	*називає персонажів, виражає своє ставлення до їхніх вчинків, дій;
Автор оповідання, його ставлення до героя і його вчинків.	*визначає ставлення автора до персонажів.
Тема та основна думка твору.	

## Смисловий і структурний аналіз тексту

(протягом року)

Відтворення подій у творі учнями, перелічування дійових осіб. Пояснення незрозумілих слів (за допомогою вчителя).	<b>Учень:</b> *називає вчинки, події, героїв, визначає нове і відоме;
Знаходження у творі відповідей на запитання відповідно змісту.	*розуміє зміст запитань, сформульованих учителем і знаходить у тексті відповіді на них;
Перечитування твору для встановлення зв'язків між подіями у творі, між персонажами.	*правильно встановлює співвідношення між подіями та персонажами;
Характеристика персонажів через аналіз їх вчинків, поведінки; знаходження слів автора, які виявляють його ставлення до писаного.	*здатний зробити аналіз мови вчинків, дій, поведінки героїв (за допомогою вчителя)
Формування вміння та навиків знаходити у творі ключові слова, речення для характеристики героїв, явищ і т.ін.	*формулює самостійно запитання до окремих абзаців;
Формування уміння ставити запитання до окремих абзаців і до твору;	*визначає тему, основну думку тексту і окремих абзаців (за допомогою вчителя);
Визначення теми, основної думки тексту.	*усвідомлює роль заголовка, знає різні види заголовків (розповідні та питальні речення, одне слово), може пояснити що означає заголовок (за допомогою вчителя);
Заголовок та його смисл.	
Встановлення зв'язку між заголовком тексту і змістом.	
Пропонувати різні варіанти заголовків їх обґрунтування.	*висловлює думку про зміст тексту;
Відтворення тексту з опорою на	*визначає абзаци за певними ознаками (їх

<p>заголовок, малюнки, пейзажі.</p> <p>Поняття про абзац його роль у тексті.</p> <p>Логічна структура тексту: зачин, основна частина кінцівка, знаходження їх.</p> <p>Формування умінь і навиків створити план до невеликих і нескладних за обсягом текстів.</p> <p>Складати текст з опорою на готовий план малюнки, пейзажі.</p> <p>Ідентифікувати у тексті діалогів, мови автора та героїв.</p>	<p>кількість, обсяг, ), слова, речення;</p> <p>* визначає у тексті структурні елементи;</p> <p>* уміє скласти план творів;</p> <p>* уміє складати текст за планом, малюнками, пейзажами.</p> <p>* уміє знаходити мови автора та героїв у діалогі.</p>
---	---

### **Засоби художньої виразності**

<p>Практичне ознайомлення учнів з засобами виразності (у тексті): епітет, порівняння, метафора.</p> <p>Вживання слів з переносним значенням, пояснення в контексті багатозначних слів.</p> <p>Формування уміння створити засіб художньої виразності на основі реальних або нереальних предметів або явища природи, події.</p> <p>Формування уміння виражати почуття, відчуття про прочитане (за допоміжними матеріалами)</p> <p>Складання змісту тексту, враховуючи мову, художні засоби.</p> <p>Прагнення учнів засвоїти і застосовувати в спілкуванні художні вислови, підібрані із пісень, казок, приказок, загадок.</p> <p>Застосовувати мову твору для характеристики персонажів, для вираження особистих думок про мораль і етику (про вчинки, дії героя, ставлення його до природи, людей).</p>	<p><b>Учень:</b></p> <p>* уміє знаходити у творі яскраві вирази (епітет, порівняння, метафора, без їх запам'ятування);</p> <p>* знаходить у тексті слова з переносним значенням, багатозначних слів;</p> <p>* уміє створити свої враження від прочитаного в описах, творах-мініатюри (за допомогою вчителя);</p> <p>* визначає емоційний настрій тексту (за допомогою вчителя);</p> <p>* застосовує у мовленні яскраві вислови з прочитаних художніх текстів або усної народної творчості;</p> <p>* висловлює враження о морально-етичного характеру персонажів.</p>
--	--

## Робота з дитячою книжкою

<p>Практичне ознайомлення з бібліографічними поняттями: титульний лист, вступ, зміст, умовні графічні позначки, тематична збірка.</p> <p>Уміння самостійно знаходити необхідний твір за змістом.</p> <p>Формування уміння розрізняти дитячі книжки (за видавництвами). Орієнтуватися в різних групах книг для дітей, підбирати необхідну книгу.</p> <p>Ознайомлення з поняттями: рекомендований список, книжкова вистава (тематична, особиста авторська).</p> <p>Ознайомлення з поняттям «абонемент», з працею бібліотекаря, з порядком розташування книжок на полицях.</p> <p>Розвиток уміння самостійно працювати з періодичними виданнями для дітей.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>* показує елементи дитячої книжки: титульний лист, вступ, зміст, умовні графічні позначки;</li> <li>* уміє заходити твір за змістом самостійно;</li> <li>* може скласти план тексту;</li> <li>* розрізняє дитячі книжки за типом видання;</li> <li>* вибирає самостійно потрібну книжку за вказаними учителем ознаками;</li> <li>* розрізняє дитячі книжки: книга – твір, книга – збірка на основі інформації, поданої на обкладинці, на титульному листі, за змістом за малюнками;</li> <li>* обирає потрібну книгу серед інших запропонованих книжок;</li> <li>* знає призначення рекомендованого списку дитячої літератури і заходить потрібну книжку;</li> <li>* пояснює роль абонента в бібліотеку;</li> <li>* розповідає про розташування книг на полицях;</li> <li>* за пропозицією вчителя знайомиться з періодичними виданнями.</li> <li>* самостійно працює з періодичними виданнями для дітей.</li> </ul>
---	---

## Розвиток творчої діяльності учнів на основі прочитаного

<p>Вправи на розвиток репродуктивної і творчої уяви. Ілюстрація художніх творів. Словесне створення картин, оповідань за малюнками. Рольова гра (діти виконують роль автора, акторів, глядачів)</p> <p>Обговорення творчих робіт учнів (малюнків, оповідання) на основі прочитаних книг.</p> <p>Складання варіантів закінчень (індивідуально, колективно) для знайомих казок або розповідей.</p> <p>Складання творів-мініатюр про героїв</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>* складає словесні картини за епізодами казок, за малюнком і на основі допоміжних слів;</li> <li>* бере участь в інсценуваннях деяких прочитаних текстів;</li> <li>* бере участь в обговоренні творчих робіт однокласників;</li> <li>* складає варіанти закінчень для знайомих казок або розповідей;</li> <li>* переказує твір від імені іншої особи або</li> </ul>
--	--

казок на основі поміченого.	змінюючи час дії;
Створення усних оповідань від імені героя.	*бере участь в проведенні рольових ігор;
Організація і проведення рольових ігор.	
Доповнення пропущеного в художніх описах предметів.	*може створити рими, замість опущених, за допомогою поданих слів (в групі, індивідуально, в парах або за допомогою вчителя);
Складання, ланцюжком слів які римуються.	
Написання опущених рим у віршах (за допомогою вчителя).	*складає загадки під керівництвом учителя.
Складання загадок.	

### 3 клас

(2,5 години на тиждень; всього – 85 годин; резервний час – 4 години)

## I. Коло читання

Орієнтовна тематика	Актуальні вимоги до рівня навчання учнів
<p>Усна народна творчість: дитячі пісні і вірші, ігри, загадки, приказки, прислів'я; казки, легенди, народні пісні.</p> <p>Вірш (пейзажна лірика, гумористична, фантастична).</p> <p>Проза: оповідання, фрагменти із переказів.</p> <p>Літературні молдовські казки.</p> <p>П'єси.</p> <p>Короткі біографічні відомості про молдовських письменників: І Друце, П. Боцу, Єм. Буков.</p> <p>Науково-фантастична література.</p> <p>Світова література.</p> <p>Періодична преса для дітей (сторінки «Бобочел», газета «Лучаферул».</p>	<p><b>Учень:</b></p> <p>*співвідносить вивчені твори з відповідними їм жанрами: казка, легенди, народні пісні; дитячі пісні і вірші, ігри, загадки, приказки;</p> <p>* знає фольклорні і авторські твори;</p> <p>*розрізняє фольклорні і літературні твори;</p> <p>*називає твори, їх теми, ім'я, прізвища молдовських авторів;</p> <p>*знає зміст 4-5 народних казок, 5-6 віршів напам'ять, 7-8 приказок;</p> <p>*усвідомлює роль книжки в житті людини.</p> <p>*знає твори та авторів світової літератури (казки, оповідання, уривки повістей, вірші);</p>

### Читання (його види)

<p>Розвиток зв'язного, свідомого, виразного читання (вголос) слів і груп слів.</p> <p>Формування і розвиток продуктивних методів читання (мовчки): зорове, без допомоги, свідомо)</p> <p>Формування і розвиток уміння визначати( за допомогою вчителя або самостійно) і застосовувати під час читання засобів виразного читання (темп, логічний наголос, тональність, дзвінкість).</p> <p>Застосування різних завдань з метою розвитку мовного апарату, зорового поля ; розвитку ритму читання вголос або мовчки; увагу, пам'ять під час навчання.</p>	<p><b>Учень:</b></p> <p>*читає вголос на кінець навчального року правильно, свідомо, не менш, як 70 слів/хв. (слова, групи слів);</p> <p>*знає продуктивні методи читання мовчки;</p> <p>*використовує під час читання засоби виразного читання (темп, логічний наголос, тональність, дзвінкість тощо), індивідуально або за допомогою учителя;</p> <p>*застосовує різні завдання з метою розвитку мовного апарату, зорового поля ; розвитку ритму читання вголос або мовчки; увагу, пам'ять під час навчання.</p>
--	--

## II. Літературна підготовка учнів

<p>Тема і основна думка твору.</p> <p>Формування уміння визначати тему і основну думку твору (за допомогою вчителя).</p> <p>Сюжет і композиція (без вживання термінів).</p> <p>Пейзаж, портрет, діалоги – композиційні елементи твору.</p> <p>Вступ, основна частина, закінчення – елементи сюжету твору.</p> <p>Герой (персонаж) твору.</p> <p>Визначення головних і другорядних персонажів твору, їх позитивні і негативні риси (за допомогою вчителя)</p>	<p>*знаходить, визначає індивідуально тему твору, основну думку - за допомогою вчителя;</p> <p>*знаходить у тексті опис природи і зовнішності головних персонажів та інших героїв; пояснює їх роль в творі, називає учасників діалогу, знаходить в епічному творі вступ, основну частину, закінчення;</p> <p>*визначає самостійно головні і другорядні персонажі, пояснює, хто з них позитивний або негативний;</p>
--	---

<p>Автор твору. Співвідношення автор – твори – книжки; автор – теми.</p> <p>Ставлення автора до зображених подій і персонажів.</p> <p>Мова твору. Використання правильних, цікавих, висловів для характеристики персонажів і зображення природи.</p> <p>Розвиток уміння знаходити в тексті епітети, порівняння, метафори (без вживання термінів) та пояснення їх ролі в творі.</p> <p>Літературні жанри. Розвиток уміння знаходити (самостійно) ознаки літературних жанрів.</p> <p>Фантастичні народні казки. Дослідження тексту цих творів. Ознаки фантастичних казок: предмети, особи, містичні, незвичайні, чарівні місця ; надприродні сили, чудернацькі перетворення.</p> <p>Герої фантастичних казок, вчинки, поведінка. Добро і зло у казках (за допомогою учителя)</p> <p>Приказки і прислів'я – твори усної народної творчості, які містять повчання на основі життєвих подій.</p> <p>Тематика приказок. Формування уміння обирати з ряду приказок лише ті, що відповідають певній темі. Виділення приказок і прислів'їв у тексті, в усному повідомленні.</p> <p>Поезія. Поглиблення знань і умінь визначати характерні ознаки віршів: рима, ритм, структура тощо.</p> <p>Тематика віршів для дітей. Мова віршів (дослідження)</p> <p>Акростих – віршована форма, в якій перші букви віршових рядків, прочитані зверху вниз, формують слова або словосполучення</p>	<p>*пояснює той факт, що один і той же письменник може бути автором цілого ряду творів, цілого ряду книг на одну тему, дає приклади;</p> <p>*доводить знання основних понять про авторську позицію, його ставлення до описуваних персонажів і подій (за допомогою вчителя);</p> <p>*знаходить у тексті і застосовує в спілкуванні для характеристики персонажів, описів природи виразні вислови і пояснює їх роль у текстах;</p> <p>*називає правильно і розрізняє практично знайомі літературні жанри;</p> <p>* презентує індивідуально, характерні ознаки казок про тварин і, за допомогою вчителя – фантастичних казок і п'єс;</p> <p>*називає специфічні ознаки фантастичних казок; предмети, події, незвичайні місця, надприродні сили, чудернацькі перетворення.</p> <p>*знаходить і називає героїв фантастичних казок; пояснює, чим відрізняються позитивні персонажі від негативних; виражає думку про дії героїв, дістає висновку: добро перемагає зло.</p> <p>*впізнає приказки, прислів'я, визначає їх тему, обирає з ряду приказок ті, що відповідають певній темі.</p> <p>*індивідуально називає ознаки віршів, наводить приклади: віршів, які виражають різні почуття;</p>
--	--

<p>Оповідання. поглиблення знань і умінь про характерні ознаки оповідань, види персонажів, тематика оповідань для дітей.</p> <p>Байка – короткий твір, який у гумористичній та алегоричній формі представлені характери, недоліки людей.</p> <p>Повість – прозовий твір, в якому відбувається більше подій. Відмінність повісті від оповідання і казки. Герої повісті.</p> <p>П'єса – драматичний твір, написаний для вистави. Персонажі. Діалоги і монологи в п'єсі. Слова автора.</p> <p>Поняття про науково-художній твір, в якому органічно поєднуються концепції і наукові чинники, реальні й історичні події. Удосконалення уміння знаходити і пояснювати співвідношення між реченнями, абзацами, композиційними частинами тексту; виявлення послідовності дій в творі. Визначення структури тексту: вступ, основна частина, закінчення.</p> <p>Складання простих планів за змістом казок, науково-популярних текстів.</p> <p>Використання планів під час переказування прочитаного.</p> <p>Уміння формулювати запитання і відповіді стосовно прочитаних текстів; будування діалогів (5-6 реплік) на основі прочитаного. Формування уміння аналізувати текст з метою визначення елементів опису предметів, вчинків, персонажів, дій; визначення нового, невідомого, узагальненого, доведеного у тексті.</p> <p>Формування уміння визначати головне у вивчених текстах, порівнювати головну думку з заголовком твору, з приказками; знаходити в текстах ключові слова, необхідні для розуміння тексту, для характеристики персонажів.</p> <p>Формування уміння віднаходити у текстах</p>	<p>називає теми вивчених дитячих віршів;</p> <p>*називає основні ознаки оповідання, наводить приклади, пояснює, хто є героями оповідань; називає теми вивчених дитячих оповідань, знає основні поняття про байку як літературний жанр;</p> <p>*називає ознаки байки і героїв байок;</p> <p>*розрізняє повість від оповідання, повість від казки, називає героїв вивчених казок;</p> <p>*знає поняття, ознаки п'єси, розрізняє п'єсу від інших літературних жанрів; знаходить діалоги, монологи, героїв, слова автора;</p> <p>*стає учасником інсценування дитячих п'єс;</p> <p>*порівнює художні тексти з науковими і виявляє відмінності; знаходить у науково-художніх текстах слова, вислови, речення, які описують події, вчинки.</p> <p>*визначає і пояснює співвідношення між реченнями, абзацами, композиційних частин тексту; виявляють послідовність дій в творі (індивідуально)</p> <p>*складає самостійно плани, якими користується при переказі прочитаних текстів;</p> <p>*формулює запитання і відповіді на них за змістом вивчених текстів (індивідуально);</p> <p>*аналізує (самостійно і за допомогою вчителя) тексти, виявляючи описані в тексті риси, ознаки, предметів, подій, вчинків;</p> <p>*знаходить, визначає головне в текстах, висловлює думку.</p>
---	--

елементи розповіді, опису, роздуму.

### Засоби художньої виразності

<p>Поглиблення знань про епітет, порівняння, метафору; їх роль в художньому творі або творі усної народної творчості.</p> <p>Знаходження слів з прямим і переносним значенням; пояснення їх смислу.</p> <p>Формування вміння висловлювати свої думки.</p> <p>Формування вміння аналізувати прочитане. Для виявлення краси художнього слова.</p> <p>Формування здібностей працювати разом з учителем з метою засвоєння, вивчення, сприйняття смислу художніх творів, аналізуючи те, що автор описав за допомогою слова, форми, звуків.</p>	<p><b>Учень :</b></p> <ul style="list-style-type: none"><li>*знаходить в тексті епітети, порівняння, метафори (без уживання термінів);</li><li>*заходить у тексті слова з переносним значенням;</li><li>*використовує у власних повідомленнях засоби художньої виразності;</li><li>*висловлює свої думки щодо вивчених текстів, висуває висновки, аналізує з морально-естетичної точки зору дії, вчинки героїв;</li></ul>
---	---

### Робота з дитячою книжкою

<p>Ознайомлення учнів з поняттями «анотація», «інформація про автора».</p> <p>Формування вміння ознайомлюватися самостійно з книгою, спираючись на : інформацію про текст, заголовок, обкладинка, анотації, вступи.</p> <p>Формування вміння вибирати і читати тематичні книги для дітей, за рекомендацією учителя.</p> <p>Самостійне орієнтування у виборі</p>	<p><b>Учень:</b></p> <ul style="list-style-type: none"><li>*називає структурні елементи: титульний лист, анотація, інформації про автора;</li><li>*знайомиться з виданнями, публікаціями для дітей (самостійно), починаючи від змісту обкладинки, титульного листа, анотації, вступу;</li><li>*читає запропоновані учителем книги, зв'язко переказує зміст прочитаних книг.</li><li>*знайомиться з бібліографічними вказівками, відвідує книжкові експозиції;</li><li>*складає анотації до прочитаних книг (за допомогою учителя);</li></ul>
---	--



<p>необхідних книг, починаючи від бібліографічних вказівок або книжкових експозицій.</p> <p>Формування умінь складати прості анотацію на прочитану книжку (усно, за допомогою учителя).</p> <p>Розвиток умінь у учнів самостійно читати періодичку дитячу.</p> <p>Виховання у школярів культури спілкування в колективі.</p>	<p>*читає періодичні публікації для дітей; бере участь в обговоренні прочитаних книг, висловлює судження щодо заслуханого; він культурний, толерантний, уважний до однокласників та до їхніх думок.</p> <p>* складає просту анотацію на прочитану книжку;</p> <p>* бере участь в колективному обговорення прочитаних творів. Уважно і толерантно слухає міркування однокласників, виражає повагу до них під час спілкування.</p>
--	--

#### 4 клас

(2,5 години на тиждень; всього – 85 годин; резервний час – 4 години)

#### I. Літературне коло

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>В четвертому класі систематизується і узагальнюються отримані попередньо знання про авторів і літературні жанри, учні ознайомляться з новими жанрами, творами, та іменами авторів.</p> <p>Усна народна творчість: приказки, загадки, казки, легенди, народні пісні.</p> <p>Поезія. Вивчення віршових жанрів, з якими ознайомились у попередніх класах.</p> <p>Байки.</p> <p>Проза: оповідання, легенди, уривки із повістей.</p> <p>Науково-художня література.</p> <p>Світова література: казки, оповідання, фрагменти із повістей.</p>	<p><b>Учень:</b></p> <p>*називає теми дитячих творів;</p> <p>*розрізняє народну казку і літературну; прозові твори, твори у віршах, драматичні твори;</p> <p>*знає ім'я, прізвище молдовських письменників і тих, чий твори вивчались попередньо;</p> <p>*знає назви, зміст 6 – 7 народних казок і художніх творів, прізвища їх авторів;</p> <p>*запам'ятовує 8 – 10 віршів, 2- 3 прозових фрагментів, 8 – 10 приказок.</p> <p>*розуміє зміст прочитаних творів;</p> <p>*знає видатних людей, людей культури, імена національних героїв, традиції молдовського народу.</p>

Гумористична дитяча література.

## II.Формування досвіду читацької діяльності

<p>Удосконалення навичок виразного читання (вголос) відповідно нормам</p> <p>Удосконалення навичок читання мовчки текстів, різних за жанром.</p> <p>Застосування засобів виразного читання під час декламації, читання, інсценувань;</p> <p>Висловлювання особистого ставлення до змісту прочитаного.</p>	<p><b>Учень:</b></p> <p>*учень читає виразно (вголос), на кінці навчального року не менше 80 слів/хв., відповідно мовленнєвим нормам. І не менше 100 слів/хв.(. мовчки).</p> <p>*правильно застосовує засоби виразного читання під час інсценувань, декламації, читання;</p> <p>*виражає думку про зміст прочитаного.</p>
---	---

### Читання (його види)

<p>Тема і основна думка твору.</p> <p>Розвиток уміння визначати тему, ідею твору, відчувати основний смисл описаного: вчинки, події, персонажі;</p> <p>Сюжет і композиція (без вживання термінів).</p> <p>Характери, персонажі, вчинки, події в художньому творі й їх співвідношення.</p> <p>Персонаж (герой) художнього твору.</p> <p>Головні і другорядні персонажі, їх співвідношення. Визначення (індивідуально) типу персонажа (позитивний, негативний), власна аргументована думка про героїв</p>	<p><b>Учень:</b></p> <p>* визначає індивідуально тему, основну думку, основний смисл описаних фактів, подій;</p> <p>* самостійно определяє частини тексту, герої твору; називає герої, події які мали місце, міцела час подій;</p> <p>* визначає сюжет і композицію.</p> <p>*називає героїв та їх риси характеру, висловлює до них своє ставлення;</p> <p>*розрізняє головні, другорядні персонажі, їх співвідношення.</p> <p>визначає самостійно тип персонажів, висловлює свою думку про дійові особи твору;</p> <p>тему, ідею оповідань, повістей, види персонажів,</p>
---	--

<p>твору.</p> <p>Автор твору. Співвідношення автор – тема – жанр; короткі біографічні відомості про автора.</p> <p>Мова художнього твору. Засоби художнього зображення та їх роль.</p> <p>Аналіз художніх засобів зображення та їх роль.</p> <p>Аналіз художніх засобів, застосованих автором для описування природи, персонажів, у діалогах героїв, або їх характеристик.</p> <p>Літературний жанр.</p> <p>Удосконалення уміння самостійно визначати жанр літературного твору.</p>	<p>ставлення автора і власне ставлення до героїв;</p> <p>* знає теми та жанри творчості письменників про їх життєвий шлях;</p> <p>* називає яскраві слова, словосполучення які краще пояснюють місце події, характери персонажів;</p> <p>*знає типи персонажів. Ставлення автора до персонажів.</p> <p>*знає художні засоби, застосовані автором для характеристики героїв (дослідження).</p> <p>* аргументує жанр твору, називає ознаки жанру, наводить приклади;</p> <p>* розрізняє аргументовано елементарні жанри, ознаки творів та наводить приклади.</p>
---	--

### Визначення жанру

<p>Народні казки, герої їхні характери; місце події.</p> <p>Стосунки між персонажамию</p> <p>Зв'язок народної казки з літературної.</p> <p>Поглиблювати знання про загадку, приказку.</p> <p>Легенда твір-переказ яка оповідає фантастичним способом про людей, предмети, події та інше;</p> <p>Герої легенд риси їх особистості.</p> <p>Відмінність легенди від казки.</p> <p>Систематизація та розширення знань учнів про віршів, байок х</p>	<p><b>Учень:</b></p> <p>* називає герої казок, місце їхні події;</p> <p>* розрізняє народну і літературну казку;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• знає загадки, приказки і видача їх роль;</li> <li>• розрізняє легенду, називає героїв легенд риси їх особистості</li> <li>• знає відмінність легенди від казки;</li> <li>• називає ознаки вивчених жанрів;</li> </ul>
---	---

<p>тематику.</p> <p>Удосконалення умінь учнів орієнтуватися в структурі оповідання, повісти.</p> <p>Типи персонажів ставлення письменника до героїв твору.</p> <p>Гумористичні твори. Гумор добродушний необразливий сміх.</p> <p>Художні засоби, застосовані автором для характеристики героїв.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● може розрізняти оповідання від повісти;</li> <li>● розрізняє типи персонажів; розрізняє позитивні та негативні персонажі за характером поведінки;</li> </ul> <p>*гумористичні твори. Гумор – засіб зображення реальності з метою викликати хороший настрій, сміх, веселощі.</p> <p>*знає художні засоби, застосовані автором для характеристики героїв (дослідження).</p>
--	--

### Смисловий і структурний аналіз тексту

<p>Мета смислового і структурного аналізу тексту в четвертому класі, відповідно «Державним стандартам для початкової школи», передбачає відчуття, сприймання художніх, фольклорних, науково-художніх творів для розуміння співвідношень смислу, дізнатися про їх головні ознаки, літературні поняття, робити висновки.</p> <p>Смисловий і структурний аналіз являється одним із перших досягнень учня.</p> <p>Удосконалення умінь смислового аналізу прочитаного: учні з'ясовують смисл, значення слів, художніх висловів у тексті.</p> <p>Визначення ознак, з метою схарактеризувати вчинки, події; підготувати учнів до виразного читання текстів, визначення ролі пейзажу й оточуючого середовища для розуміння художніх уявлень автора.</p> <p>Формулювання запитань за змістом тексту, будування діалогів, виділення головного в творі, демонстрація і узагальнення.</p> <p>Аналіз структури тексту.</p> <p>Складання планів і їх застосування для виконання переказів тощо.</p>	<p><b>Учень:</b></p> <p>*розуміє смисл змісту тексту, розповідає зміст прочитаного, визначає головну думку твору, розповіді;</p> <p>*знаходить критерії характеристики персонажів, описування подій, виразного читання;</p> <p>*формулює запитання, будує діалоги, аналізує, через порівняння, різні за жанром тексти, характеризує персонажі, доводить (за допомогою учня)</p> <p>* знаходить запитання за змістом тексту; вміє виділяти головного в творі, демонструє, узагальнює.</p> <p>* складає плани і застосовує їх для переказування різних текстів.</p>
---	---

## Засоби художньої виразності

<p>Уточнення ролі епітетів, порівнянь, метафор в у фольклорних творах, в творчості поетів і прозаїків.</p> <p>Здійснення різних варіантів художнього опису; за допомогою художнього слова. Варіанти, які дозволяють порівняння різних засобів художньої виразності.</p> <p>Формування емоційно-оцінного ставлення учня до прочитаного: вправ, які допомагають охарактеризувати літературних героїв, оцінити їхні вчинки.</p> <p>Визначення позиції героя щодо зображеного.</p>	<p><b>Учень:</b></p> <p>*знаходить у тексті засоби художньої виразності: епітети, порівняння, метафори (без вживання термінів); дізнається за допомогою учителя про їх роль у тексті;</p> <p>*використовує засоби художньої виразності у власному мовленні (в описах, розповідях, судженнях);</p> <p>*висловлює емоційно-оцінне ставлення до прочитаного, написаного;</p> <p>*аргументує свої погляди;</p> <p>*висвітлює позицію автора в тексті.</p>
--	---

## Робота з дитячою книжкою

<p>Удосконалення уміння самостійного ознайомлення з дитячою літературою, орієнтуватися у змісті тексту (за допоміжними матеріалами).</p> <p>Удосконалення вмінь самостійно складати короткі анотації. Формування уміння усвідомлювати зміст твору, головну думку казок, розповідей, оповідань; визначати тему, основну думку, сюжетні лінії; пояснювати співвідношення композиційних частин тексту; впізнавати персонажів твору, їх вдачу.</p> <p>Формування здібностей орієнтуватися, у збірці творів, в хрестоматіях з позакласного читання, уміння систематизувати матеріал.</p> <p>Формування уміння відтворювати стисло, цікаво зміст прочитаного твору, аргументуючи, чому сподобався певний твір.</p> <p>Удосконалення уміння знаходити</p>	<p><b>Учень:</b></p> <p>*індивідуально творить короткі анотації;</p> <p>*читає самостійно різні тексти (розповіді, казки, біографічну інформацію); визначає тему, розуміє міст прочитаного; називає персонажів, групуючи їх відповідно до позиції автора, особистого ставлення читача;</p> <p>*повідомляє стисло і цікаво зміст прочитаного твору;</p> <p>*знаходить необхідну інформацію, користуючись різними джерелами: словники, енциклопедії, дитячу періодику;</p> <p>*є учасником колективних обговорень, виражає</p>
--	--

<p>необхідну інформацію у різних джерелах: словники, енциклопедії, періодика для дітей.</p> <p>Формування уміння тримати дискусію (колективно) щодо прочитаного твору, дотримуючись етики спілкування.</p>	<p>свої думки, відповідно нормам етики спілкування.</p>
--	---

**Розвиток творчої діяльності учнів на основі прочитаного**

<p>Словесне малювання прочитаного.</p> <p>Креативне переказування, читання за ролями, інсценування.</p> <p>Доповнення віршів, прозових творів, зміни в змісті твору.</p> <p>Складання розповідей, творів-мініатюр, загадок, віршів (за допомогою учителя).</p> <p>Застосування різних мистецтв: художнє слово, живопис, музика – під час творчої роботи.****</p>	<p><b>Учень:</b></p> <p>*виконує різні творчі вправи під наглядом учителя (змінює, доповнює);</p> <p>*знає засоби творення казок, загадок, віршів, міні – творів;</p> <p>*є учасником інсценувань на основі прочитаних творів.</p>
--	--

## NOTIȚĂ EXPLICATIVĂ

În procesul studierii cursului „Citirea literară” se realizează dezvoltarea comunicativă, estetică-morală, literară, intelectuală a elevilor din clasele primare, se educă elevul-personalitate.

El își formează atitudinile, părerile despre lumea înconjurătoare, își dezvoltă posibilitățile creative, își satisface interesele, capacitățile de cunoaștere.

**Scopul** cursului de lectură este de a pune bazele activității literare a elevilor, de a dezvolta capacitățile culturale informative, de a-l educa personalitate prin intermediul literaturii artistice și literaturii științifico-artistice.

Pentru atingerea scopului, cursul prevede rezolvarea următoarelor **sarcini**:

- \* dezvoltarea interesului față de lectură;
- \* familiarizarea elevilor cu tematica și speciile literaturii pentru copii;
- \* formarea deprinderilor de citire, înțelegere, interpretare, exprimare orală și scrisă;
- \* dezvoltarea capacităților de creație ale elevilor;
- \* formarea deprinderilor de a lucra individual cu cărțile pentru copii, cu diverse izvoare periodice, pentru a afla informația necesară;
- \* formarea priceperilor de a utiliza corect mijloacele expresive ale vorbirii;
- \* perfecționarea lecturii cu voce și în gând;
- \* educarea culturii lecturii;
- \* dezvoltarea priceperilor de comunicare, de activitate în perechi, în grup;
- \* dezvoltarea gândirii, atenției, memoriei, imaginației, a activității de cunoaștere;
- \* formarea interesului față de cultura moldovenească și respectului față de alte culturi naționale.

Conținutul lecturilor este determinat în baza principiilor: tematic, al speciei literare, artistico-estetic, noțiunilor literare.

Principiile: tematic al speciei literare și artistico-estetic, joacă rolul principal în alegerea operelor pentru lectură. Sfera lecturii este variată: opere artistice, opere științifico-artistice, folclorice (moldovenești, universale).

Tematica și conținutul operelor îmbogățesc cunoștințele elevilor despre lume, educă cele mai frumoase sentimente: dragostea față de plaiul natal și limba maternă, față de țară și părinți, bunătate, respectul față de strămoși și tradițiile naționale ale poporului moldovenesc și ale altor popoare ș.a.

Principiul artistico-estetic presupune selectarea operelor artistice, conform valorilor estetice. Conținutul lor oglindește relațiile umane, ajută la dezvoltarea sentimentelor, formează personalitatea cu propriile atitudini față de realitate.

Principiul noțiunilor literare prevede familiarizarea elevilor cu noțiuni elementare literare și se realizează în procesul analizei textului literar. Acest principiu îi face cunoscut pe elevi cu următoarele noțiuni de teorie literară: *temă, idee, specie, personaj, procedee de exprimare artistică*.

Formarea abilităților de teorie literară este în strânsă relație cu comunicarea, își găsește oglindirea și continuarea în organizarea lucrului, de sine stătător, al elevilor cu cărțile pentru copii.

**Structura** programei corespunde indicațiilor „Standartelor de stat pentru învățământul primar”: *Sfera lecturii; Formarea și dezvoltarea deprinderilor de lectură; Pregătirea literară a elevilor; Identificarea speciei operei; Analiza semantică și după structură a textului; Procedee de exprimare artistică; Lucrul cu cartea pentru copii; Dezvoltarea capacităților de creație ale elevilor în baza celor citite.*

**Sfera lecturii** cuprinde cele mai interesante opere din creația scriitorilor moldoveni și universali, accesibile pentru elevii claselor 2-4:

- a) *creații populare orale*: ghicitori, proverbe, zicători, folclorul copiilor, povești, legende;
- b) *povești culte moldovenești*;
- c) *opere literare* – creații pentru copii ale scriitorilor moldoveni (clasici, contemporani) și ale celor străini.

Operele selectate pentru studiere sînt specii ale genului epic: *povești, legende, fabule, narațiuni, povestiri*; specii ale genului liric: *poezii peisagistice, poezii lirice* și specii ale genului dramatic: *piese pentru copii*.

Tematica conținutului operelor propuse pentru a fi studiate este variată: relațiile *copii-școală-familie- societate*; atitudinea față de natură, față de oameni, de muncă; dragostea și respectul față de limba maternă, popor, patrie, plaiul natal, față de tradițiile moldovenilor și ale altor popoare; generozitatea, compătimirea, umanismul, cinstea, prietenia; opere cu conținut umoristic și științifico-artistice.

Scopul despărțiturii „*Formarea și dezvoltarea deprinderilor de lectură*” este de a educa un cititor cu valoare desăvîrșită.

Tehnica citirii se compune din: lectură ca mod, corectitudine, expresivitate, ritm, care se subordonează semanticii textului, adică înțelegerii cuvintelor cu sens propriu și sens figurat, a relațiilor semantice între propozițiile textului, între părțile componente ale lui; sesizarea conținutului și ideii textului.

În clasele primare se practică două tipuri de lectură: în gînd și cu voce. Lectura cu voce este citirea expresivă, fluentă, corectă, clară, fără greșeli, într-un ritm corespunzător a cuvintelor din text. Lectura cu voce este citirea expresivă, fluentă, corectă, clară, fără greșeli, într-un ritm



corespunzător a cuvintelor din text. Lectura în gând este numită citire „cu ochii”, și se caracterizează prin activizarea procesului de înțelegere a textului, prin reținerea celor citite și prin tempoul rapid.

În clasele 1-2, atenția principală se acordă formării deprinderilor de lectură cu voce; paralel, elevii își formează priceperile de a asculta, a sesiza și interpreta comunicarea orală și scrisă. Începând cu semestrul al doilea, în clasa a 2-a se aplică metoda citirii în gând. În clasele 3-4, rolul principal îi revine lecturii în gând, iar numărul exercițiilor asupra înțelegerii sensului conținutului textului sporește simțitor.

*Pregătirea literară a elevilor* prevede familiarizarea lor cu noțiunile de teorie literară, necesare în timpul analizei operei. Elevii se familiarizează cu noțiuni elementare de teorie literară: conținut și compoziție (fără utilizarea termenilor), personaj (în opere epice) și erou liric (în opere lirice), caracteristici ale speciilor literare, procedee artistice de exprimare, poziția autorului (atitudinea autorului față de evenimentele, faptele oglindite în text, față de personaje), tema și ideea operei.

Lucrul asupra însușirii de către elevi a noțiunilor de teorie literară se va efectua continuu, în decursul anului școlar.

Despărțitura *Identificarea speciei literare* urmărește scopul de a le face cunoștință elevilor cu unele specii literare: poveste, narațiune, poezie, fabulă, ghicitoare, proverb, zicătoare, folclorul copiilor. Elevii clasei a 2-a studiază poveștile despre animale, iar cei din clasa a 3-a – poveștile fantastice, care conțin mai multe episoade, mai mulți eroi și elemente fantastice. Poezia lirică este accesibilă elevilor clasei a 4-a.

*Analiza semantică și după structură a textului* are ca scop sesizarea imaginilor artistice, înțelegerea ideii operei artistice, științifico-artistice, a relațiilor semantice, generalizarea concluziilor; indică noțiunile și speciile literare care trebuie însușite, care din procedeele de analiză nu sînt raționale ș.a.

Analiza operei poate fi primară, aprofundată și structurată.

În timpul analizei primare, elevii meditează asupra faptului cum începe opera, cum se desfășoară acțiunile, cum se termină. Obiectul analizei aprofundate îl constituie identificarea relațiilor între personaje, a locului acțiunii (în operele epice), caracterizarea eroilor, analiza acțiunilor acestora, determinarea subiectului și compoziției, a temei și ideii celor citite.

Analiza structurată îi învață pe elevi să se orienteze în structura logică a textului, să alcătuiască texte în baza planului sau a desenelor.

Despărțitura *Procedee de exprimare artistică* are drept obiectiv interpretarea conținutului textului, înțelegerea faptului că subiectul operei literare e în strînsă legătură cu procedeele de exprimare artistică și funcțiile acestora în operă. Lucrul asupra procedeelelor artistice formează noțiunea despre cuvînt ca mod de realizare a imaginii artistice.

Elevii învață să observe particularitățile cuvîntului autorului operei, mijloacele de exprimare a sentimentelor, a emoțiilor acestuia, atitudinea lui față de cele descrise.

Înțelegerea rolului mijloacelor artistice într-o operă permite elevilor să-și imagineze tablourile de viață, descrise de autor, să determine relațiile între ele, să înțeleagă poziția autorului.

Înșușirea acestor abilități de lectură formează (elevilor) condiții de a-si exprima sentimentele sau opiniile despre cele citite/audiate cu ajutorul mijloacelor artistice adecvate.

*Lucrul cu cartea pentru copii*, a citirii extrașcolare permite a-i învăța pe elevi să citească de sinestător. Realizarea acestei sarcini are loc treptat. Fiecare etapă prevede sarcini ce corespund vârstei elevilor, determină metodele de lucru, organizarea activității elevilor, cerințele, tipul și structura lecției ș. a.

În clasa a 2-a, de exemplu, elevii se familiarizează cu lumea cărții pentru copii (din propria inițiativă), sub supravegherea învățătorului își aleg acele cărți care-i interesează, care satisfac interesele de cunoaștere ale lor.

Învățătorul stabilește un șir de sarcini instructive, luând în calcul posibilitățile individuale ale fiecărui elev, complicând, treptat, materialul care trebuie însușit.

Elevii învață să deosebească orice carte conform indicilor externi ai ei, să-și aleagă cartea necesară (după indicațiile învățătorului), să compare cărțile alese și să facă unele concluzii despre conținutul lor, tematică, caracter, numărul textelor cuprinse în cărți. Această activitate permite înțelegerea rapidă a textului cărții pe care elevul o citește individual.

Interesul față de lectură sporește atunci, când elevul face cunoștință cu opere, diverse ca specie, ale autorilor deja studiați sau ale celor necunoscuți, cu noi cărți științifico-artistice, cu periodice pentru copii.

Lectura în clasele 3-4 își are caracteristicile sale. deprinderile practice de lucru cu cartea, obținute anterior, permit elevilor rezolvarea, de sine stătător, a unor probleme care alcătuiesc esența activității de lectură.

La început, după indicațiile învățătorului, mai apoi din propria inițiativă, elevul își alege singur cartea pe care o citește în afara orelor de curs. Într-un cuvânt, lectura în clasele 3-4 devine extrașcolară, iar în cadrul lecțiilor are loc analiza, dezbateră colectivă a celor citite individual. În timpul lecturii independente, atenția cuvenită se atrage conținutului celor citite, materiei ce se va efectua în cadrul unei ore sau în decursul a mai multor lecții, având o temă comună. Învățătorul elaborează și lecții în cadrul cărora elevii studiază aprofundat trăsăturile speciilor literare, însușește, cu sprijinul învățătorului, să facă concluzii în baza conținutului textelor citite. Selectând opere pentru lectura extrașcolară, învățătorul va avea grijă să aprovizioneze clasa cu literatura necesară.

Lucrul cu cartea pentru copii se va efectua în timpul lecțiilor speciale, matineelor literare, victorinelor, excursiilor ș.a. (o dată pe săptămână în clasele 2-4).

*Dezvoltarea activității creative a elevilor în baza celor citite* creează condiții de autoexprimare a personalității. Elevii participă activ în cadrul lecțiilor de clasă, în afara clasei sau în timpul activităților extrașcolare.

Pentru stimularea aptitudinilor de creație ale elevilor, se vor folosi următoarele tipuri de sarcini: desenul verbal, citirea pe roluri, înscenările, realizarea (cu ajutorul învățătorului) textelor unor povești, ghicitori, poezii.

Realizarea cerințelor cursului „Citirea literară” necesită o atenție deosebită la alegerea obiectivelor, structurii lecțiilor, selectării metodelor și procedeele de organizare a activității de lectură a elevilor claselor primare.

Folosirea metodelor și procedeele trebuie să contribuie la dezvoltarea activității de cunoaștere a elevilor, a stării emoționale; trebuie să-i învețe să „dialogheze” cu cartea, să-și exprime gândurile, folosind cuvântul artistic.

Succese considerabile se vor obține, dacă va exista relația de activitate *învățător-elev*. Învățătorul trebuie să-i pregătească sistematic pe elevi pentru lectură, practicând exerciții diferențiate, sarcini la alegere, să țină cont de interesele de lectură personale ale elevilor, să evalueze rezultatele lor.

## CLASA a 2-a

(102 ore, 3 ore pe săptămână, disponibile – 4 ore)

### SFERA LECTURII

Conținutul materiei de studiu	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor
<p><i>Creația populară orală a moldovenilor:</i> ghicitori, proverbe, zicători, povești despre animale (zoomorfe), folclorul copiilor.</p> <p><i>Povești culte</i> moldovenești (I. Creangă, M. Eminescu, A. Busuioc).</p> <p><i>Poezia</i> (pasteluri, versuri lirice, poezii tematice) (V. Alecsandri, M. Eminescu, V. Rusu, Em. Bucov, L. Deleanu, V. Filip, I. Filip, M.L. Cibotaru, A. Ciocanu, C. Dragomir, P. Zadnipru, V. Romanciuc, P.Cărare, Ș. Tudor, A. Lupan, G. Vieru.)</p> <p><i>Proza</i> (narațiuni, fragmente din povestiri) (I.Druță, A.Șalari, A. Lupan, S. Vangheli, G. Gheorghiu, A.Ciocanu, S. Melnic, V. Prohin, D.Matcovschi, C.Dragomir, N.Esinencu, R. Cucereanu...)</p> <p><i>Literatura universală:</i> povești ale popoarelor lumii.</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>cunoaște</i> denumirile operelor folclorice moldovenești și universale, poeziilor, povestirilor, narațiunilor pe care le-au studiat în cadrul orelor de lectură; numele și prenumele scriitorilor moldoveni – autori ai operelor studiate;</li> <li>● <i>recită</i> poezii, povestește povești, fragmente din povestiri; reține proverbe, zicători, ghicitori.</li> </ul>

## FORMAREA ȘI DEZVOLTAREA DEPRINDERILOR DE LECTURĂ

<p style="text-align: center;"><b>LECTURA (FELURILE EI)</b></p> <p>Formarea deprinderilor de lectură (cu voce) lentă, corectă, conștientă a cuvintelor. Formarea deprinderilor primare de citire în gând.</p> <p style="text-align: center;"><b>TEMPOUL (RITMUL) CITIRII</b></p> <p>Metode, procedee de dezvoltare a ritmului citirii cu voce. Formarea deprinderilor de reducere sau sporire a ritmului citirii (conform sarcinilor propuse de învățător).</p> <p style="text-align: center;"><b>LECTURA CORECTĂ</b></p> <p>Perfecționarea culturii sonore a comunicării (dicția, articulația) în baza exercițiilor de antrenament. Pronunțarea corectă a sunetelor limbii materne în cuvinte și fraze. Accentuarea și articularea (pronunțarea conform regulilor ortoepice) cuvintelor și în timpul citirii.</p> <p style="text-align: center;"><b>LECTURA COMENTATĂ</b></p> <p>Înțelegerea sensului propriu și sensului figurat al cuvintelor în texte; comentarea relațiilor dintre propoziții și părțile componente ale textului. Înțelegerea, interpretarea textului integral.</p> <p style="text-align: center;"><b>CITIREA EXPRESIVĂ</b></p> <p>Formarea deprinderilor de citire expresivă: pauza între propoziții, pauze ritmice cauzate de semnele de punctuație sau cerute de conținutul textului. Modalități de reglementare a ritmului citirii, a vocii, în conformitate cu conținutul și genul textului.</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"><li>● <i>citește</i> la sfârșitul anului de studii, lent, corect, conștient cuvinte (cu voce); citește pe silabe doar cuvintele dificile;</li><li>● <i>își cultivă</i> deprinderi primare de citire în gând.</li> <li>● <i>folosește</i> metode, procedee de dezvoltare a tempoului citirii cu voce (îndeplinește sarcini propuse de învățător, care dezvoltă lectura rapidă, conștientă și vizuală a cuvintelor, însărcinări de reducere sau sporire a ritmului citirii);</li><li>● <i>la sfârșitul</i> primului semestru, <i>citește</i> 25 cuvinte/minut, iar la sfârșitul celui de al doilea semestru – 40 cuvinte/minut.</li> <li>● <i>îndeplinește</i> diferite exerciții propuse de învățător, care permit articularea corectă a sunetelor limbii moldovenești;</li><li>● <i>în procesul</i>, lecturii pronunță cuvintele conform normelor ortoepice și de accentuare.</li> <li>● <i>explică</i> sensul propriu și figurat al cuvintelor întâlnite în text;</li><li>● <i>găsește</i> în text cuvinte și expresii neînțelese;</li><li>● <i>sesizează</i> că propozițiile și părțile textului; cuvintele și propozițiile se leagă între ele prin conținut;</li><li>● <i>înțelege</i> conținutul textului integral și explică relația dintre fapte, evenimente.</li> <li>● <i>folosește</i> cele mai simple metode de citire expresivă, intonează corect sfârșitul propozițiilor;</li><li>● <i>folosește</i> pauzele conform semnelor de punctuație;</li><li>● <i>reglementează</i> ritmul citirii, al vocii (în baza unor sarcini sau cu ajutorul învățătorului).</li></ul>
--	--

## PREGĂTIREA LITERARĂ A ELEVILOR

<p><i>Tema și ideea</i> principală a textului (despre cine sau despre ce se vorbește în text; ce se spune despre...?)</p> <p><i>Subiectul și compoziția</i> operei (fără utilizarea termenilor).</p> <p>Sucesiunea evenimentelor, faptelor în text, relațiile cauză-efect, consecutivitatea întâmplărilor, episoadelor.</p> <p><i>Eroul (personajul) operei.</i> Portretul, limbajul, acțiunile eroului.</p> <p><i>Autorul operelor</i> (noțiuni elementare despre relația <i>autor-operă-temă</i>)</p> <p><i>Limbajul operei artistice</i> (expresivitatea și exactitatea folosirii cuvântului).</p> <p><i>Genul operei</i> (familiarizarea cu caracteristicile specifice ale folclorului copiilor, ghicitori, poveștii, versurilor, narațiunilor).</p>	<p style="text-align: center;"><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>afă</i>, cu ajutorul întrebărilor, tema și ideea principală a textului (puse de învățător);</li> <li>• <i>identifică</i> elementele componente ale unei opere epice: începutul, partea principală, încheierea;</li> <li>• <i>găsește</i> în text fapte, episoade, întâmplări;</li> <li>• <i>reproduce</i> succesiv, faptele din conținutul textului;</li> <li>• <i>găsește</i> personajul (personajele) în opere epice;</li> <li>• <i>caracterizează</i> eroul, evidențiind trăsăturile lui (pozitive, negative);</li> <li>• <i>se familiarizează</i> cu unul din procedeele de caracterizare a personajelor-descrierea exteriorului lor;</li> <li>• <i>cunoaște</i> noțiunea „autor-creator”;</li> <li>• <i>numește</i> corect opera numele, prenumele autorului;</li> <li>• <i>explică</i> posibilitățile cuvântului artistic de a crea eroul artistic: persoană, natură, animale (cu ajutorul învățătorului);</li> <li>• <i>recunoaște trăsături</i> elementare specifice folclorului copiilor, ghicitorii și a operelor literare (povești, versuri, narațiuni).</li> </ul>
--	--

## IDENTIFICAREA SPECIEI OPEREI

<p style="text-align: center;"><b><i>Folclorul copiilor</i></b></p> <p>Familiarizarea elevilor cu folclorul copiilor: învățarea poeziilor și exprimarea lor în formă de joc, într-o ilustrată, înscenare, aplicație ș.a.</p> <p><i>Ghicitoarea</i> – specie a creației populare, de dimensiuni mici, care prezintă, cu ajutorul unei comparații ascunse, un lucru, o ființă, un fenomen, o acțiune.</p> <p><i>Povestea</i> – specie a folclorului. Povești populare despre animale. Personajele poveștilor zoomorfe, acțiunile lor. Caracteristicile poveștii: introducere (formula introductivă), sfârșitul (formula de încheiere), repetările, epitetele, adresările. Povestea cultă (<i>noțiuni</i>).</p>	<p style="text-align: center;"><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>explică</i> funcțiile folclorului copiilor;</li> <li>• <i>participă</i> la înscenarea folclorului; memorizează poeziile folclorice;</li> <li>• <i>explică</i> trăsăturile specifice ghicitorii;</li> <li>• <i>știe</i> câteva ghicitori; ghicește prin comparații obiectul, ființa, fenomenul, acțiunea despre care este vorba în textul ghicitorii;</li> <li>• <i>cunoaște</i> trăsăturile elementare, caracteristice poveștii;</li> <li>• <i>explică</i> părțile componente ale poveștii: formula introductivă, formula de încheiere, repetările;</li> <li>• <i>recunoaște</i> eroii poveștilor despre animale; numește trăsăturile lor dominante: vulpea-șireată, lupul- rău, iepurașul-fricos, ursul-puternic ș.a.</li> </ul>
--	---

<p><i>Versul.</i> Forma grafică a textului în versuri. Rima, ritmul, structura poeziei; autorul, gândurile și sentimentele lui.</p> <p>Declamarea versurilor și folosirea intonației necesare: voce, tempou, ton.</p> <p>Identificarea cuvintelor, îmbinărilor de cuvinte, semnelor de punctuație care necesită schimbări ale tonului, ritmului, vocii în timpul declamării.</p> <p>Metode de memorizare rapidă (cu ajutorul desenelor, cuvintelor-reper).</p> <p><i>Narațiunea</i> – operă artistică de volum mic despre fapte, acțiuni din viața eroului (eroilor). Acțiuni realiste în narațiune.</p> <p>Personajele, acțiunile și faptele lor, comportarea.</p> <p>Autorul narațiunii, atitudinea lui față de erou și acțiunile acestuia.</p> <p>Tema, ideea principală a operei.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>știe</i> că povestea cultă este creația unui scriitor;</li> <li>• <i>evidențiază</i> trăsăturile caracteristice textului în versuri; face deosebirea dintre versurile despre natură și cele despre sentimentele oamenilor;</li> <li>• <i>identifică</i> cuvintele, îmbinările de cuvinte, semnele de punctuație care indică tempoul, ritmul, vocea necesară unei citiri sau declamări expresive;</li> <li>• <i>folosește diverse</i> metode de memorizare rapidă;</li> <li>• <i>știe</i> pe de rost 6-7 poezii.</li>   <li>• <i>recunoaște</i> narațiunea în baza caracteristicilor cunoscute (opera artistică, volum mic, acțiuni ale eroului);</li> <li>• <i>numește</i> personajul/personajele, își exprimă atitudinea față de faptele, acțiunile eroilor/eroului;</li> <li>• <i>determină</i> tema, ideea operei;</li> <li>• <i>evidențiază</i> atitudinea autorului față de personaje.</li> </ul>
--	--

### ANALIZA SEMANTICĂ ȘI DUPĂ STRUCTURĂ A TEXTULUI

<p>Reproducerea evenimentelor prezente în text, enumerarea persoanelor, aflarea și explicarea cuvintelor necunoscute (cu ajutorul învățătorului).</p> <p>Găsirea în text a răspunsurilor la întrebări în baza conținutului.</p> <p>Recitirea textului cu scopul de a identifica relațiile între evenimentele descrise în text, dintre eroii participanți la acțiune.</p> <p>Caracterizarea personajelor prin intermediul analizei vorbirii lor, acțiunilor, faptelor, comportării acestora; stabilirea cuvintelor autorului, care demonstrează atitudinea lui față de cele descrise.</p> <p>Formarea deprinderilor de a afla în text cuvintele-cheie, propozițiile care ajută la caracterizarea personajelor, de a identifica faptele, evenimentele.</p> <p>Formarea deprinderilor de a formula și a pune întrebări asupra textului.</p> <p>Determinarea temei și a ideii principale.</p>	<p><b>Eleful/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>numește faptele</i>, evenimentele, eroii; identifică în text cunoscutul și necunoscutul;</li> <li>• <i>înțelege</i> conținutul întrebărilor formulate de învățător și găsește în text răspuns la ele;</li> <li>• <i>stabilește</i> corect relațiile dintre evenimente, personaje;</li> <li>• <i>este în stare</i> să analizeze limbajul, faptele, acțiunile, comportarea eroilor (cu ajutorul învățătorului);</li> <li>• <i>stabilește</i> în text cuvintele cele mai importante, care demonstrează anumite calități ale personajelor, caracterizează faptele, evenimentele;</li> <li>• <i>formulează</i>, de sine stătător, întrebări asupra unor alineate;</li> <li>• <i>determină</i> tema, ideea principală a textului și a anumitor alineate (cu ajutorul învățătorului);</li> <li>• <i>sesizează</i> rolul titlului, cunoaște diferite tipuri de titluri (din propoziții enunțiative și</li> </ul>
---	--

<p>Titlul și semnificația lui (descifrarea lui).  Propunerea de noi variante ale titlului și argumentarea alegerii lor.  Alcătuirea de texte în baza unui titlu dat, a vederelor, a desenelor ș.a.  Noțiuni de alineat.  Rolul alineatelor în text; identificarea alineatelor în texte diferite ca volum.  Structura logică a textului: introducere, partea principală și încheierea; identificarea lor în texte.  Formarea deprinderilor de alcătuire a planurilor textelor nedificile, de volum mic.  Realizarea textelor în baza unui plan întocmit, a unor desene, imagini ș. a.  Identificarea în texte, a dialogurilor, a limbajului autorului și al personajelor.</p>	<p>interogative, dintr-un cuvânt); poate explica semnificația (sensul) titlului (cu ajutorul învățătorului);</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>își exprimă</i> părerea despre conținutul textului;</li> <li>• <i>identifică</i> alineatele după anumiți indici (numărul lor, volumul, fragmentarea textului), cuvinte, propoziții;</li> <li>• <i>identifică</i> părțile componente ale structurii textului;</li> <li>• <i>poate întocmi</i> planul textului;</li> <li>• <i>realizează</i> texte conform planului dat sau în baza desenelor;</li> <li>• <i>de sine stătător</i>, găsește în text dialogurile;</li> <li>• <i>caracterizează</i> limbajul autorului și al personajelor.</li> </ul>
--	---

### PROCEDEE DE EXPRIMARE ARTISTICĂ

<p>Familiarizarea practică a elevilor cu procedee de exprimare artistică (în texte): epitetul, comparația, metafora.  Folosirea cuvintelor cu sens figurat în vorbire; explicarea, în context, a cuvintelor polisemantice.  Formarea priceperilor de a realiza o imagine artistică în baza unei descrieri reale sau fictivă a obiectelor sau a unui fenomen, eveniment.  Formarea deprinderilor de a-si exprima impresiile, sentimentele despre cele citite (cu ajutorul reperelor).  Alcătuirea conținutului textului, ținând cont de limbaj, de mijloace expresive.  Aspirația elevilor de a însuși și a folosi în comunicare expresii plastice, selectate din cîntece, povești, proverbe și zicători.  Pricepera de a folosi limbajul operei pentru caracterizarea personajelor, de a exprima propriile păreri despre morală și etică (despre faptele, acțiunile eroului, atitudinea acestuia față de natură, față de oameni ș.a.).</p>	<p style="text-align: center;"><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>identifică</i> în texte epitetele, comparațiile, metaforele, fără folosirea termenilor;</li> <li>• <i>găsește cuvinte</i> cu sens figurat și polisemantice; le explică sensul în contexte;</li> <li>• <i>își exprimă</i> impresiile, sentimentele despre cele citite prin intermediul exprimărilor coerente (descrieri, compuneri- miniatură);</li> <li>• <i>folosește</i> în timpul expunerii expresii plastice, întâlnite în textele citite: opere artistice sau folclorice;</li> <li>• <i>își exprimă</i> părerile despre caracterul etico-moral al personajelor, folosind limbajul adecvat.</li> </ul>
--	--

### LUCRUL CU CARTEA PENTRU COPII

<p>Familiarizarea practică cu noțiunile bibliografice:  Foaia de titlu, introducere, conținut, semne convenționale grafice, culegere tematică.  Pricepera de a găsi, de sine stătător, opera</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>numește, arată</i> elementele cărții pentru copii și explică menirea lor;</li> <li>• <i>găsește</i>, fără ajutorul cuiva, opera necesară;</li> <li>• <i>deosebește</i> cărțile pentru copii: carte-operă;</li> </ul>
--	--

<p>necesară, după cuprins.</p> <p>Formarea priceperilor de a deosebi cărțile pentru copii (după ediții), de a se orienta în diverse grupuri de cărți pentru copii, de a selecta cartea necesară.</p> <p>Familiarizarea cu noțiunile: lista recomandată, expoziție de carte (tematică, personală, de autor).</p> <p>Familiarizarea cu noțiunea de „abonament”, cu lucrul bibliotecarilor, cu ordinea amplasării cărților pe rafturi.</p> <p>Dezvoltarea deprinderilor de a lucra de sine stătător cu edițiile periodice pentru copii.</p>	<p>carte-volum; (carte-culegere) în baza informațiilor de pe copertă, pe foaia de titlu, a conținutului, a ilustratelor;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>selectează</i> cartea necesară din numărul de cărți propuse;</li> <li>• <i>la propunerea</i> învățătorului, alege cărți tematice: povești zoomorfe, versuri despre natură;</li> <li>• <i>explică</i> rolul abonamentului în bibliotecă;</li> <li>• <i>povestește</i> despre amplasarea cărților pe rafturi;</li> <li>• <i>la propunerea</i> învățătorului, studiază edițiile periodice.</li> </ul>
--	---

### DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII ELEVILOR ÎN BAZA CELOR CITITE

<p>Exerciții de dezvoltare a imaginației creative și reproductivă. Ilustrarea operelor artistice; realizarea prin cuvinte a tablourilor; povestiri în baza desenelor; jocul de rol (elevii participă în postura autorului, actorilor, spectatorilor).</p> <p>Dezbateri pe marginea lucrărilor elevilor (desene, povestiri) alcătuite în baza subiectelor cărților citite.</p> <p>Realizarea variantelor de încheieri (individual, în colectiv) pentru poveștile sau narațiunile cunoscute.</p> <p>Alcătuirea compunerilor-miniaturi despre eroii poveștilor în baza celor observate, constatate.</p> <p>Crearea unor narațiuni orale din numele unui erou.</p> <p>Organizarea și petrecerea jocurilor de rol.</p> <p>Completarea omiterilor în descrierea artistică a obiectelor.</p> <p>Alcătuirea, în lanț, a cuvintelor care rimează.</p> <p>Completarea rimelor omise în versuri (cu ajutorul învățătorului).</p> <p>Alcătuirea ghicitorilor.</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>alcătuiește</i> tablouri verbale pentru episoade și povestiri după desen, în baza cuvintelor-repere sau constatărilor;</li> <li>• <i>participă</i> în cadrul înscenărilor unor texte citite;</li> <li>• <i>povestește</i> opera din numele altei persoane sau schimbând timpul acțiunilor;</li> <li>• <i>poate completa</i> rimele omise cu ajutorul cuvintelor date (în grup, individual, în perechi sau cu ajutorul învățătorului);</li> <li>• <i>alcătuiește</i> ghicitori sub supravegherea învățătorului și în baza reperelor.</li> </ul>
---	--

### CLASA a 3-a

(85 de ore, 2,5 ore pe săptămână, disponibile – 4 ore)

### SFERA LECTURII

<p><i>Creația populară orală a moldovenilor:</i></p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>relaționează</i> operele studiate cu speciile lor</li> </ul>
--	--



<p>cîntece și poezii pentru copii, jocuri, ghicitori, proverbe, zicători; povești, legende, cîntece populare.</p> <p><i>Poezie</i> (versuri-pasteluri, versuri umoristice, lirice). (<i>autori: M. Eminescu, V. Alecsandri, I. Creangă, Em. Bucov, L. Deleanu, V. Filip, C. Condrea, E. Tarlapan, F. Mironov, P. Cărare, I. Vieru, V. Romanciuc, A. Lupan, P. Boțu.</i>)</p> <p><i>Proza:</i> narațiuni, fragmente din povestiri. (I. Druță, I. Creangă, G. Gheorghiu, D. Matcovschi, L. Damian, S. Vangheli, N. Dabija, L. Codreanca, A. Șalari, V. Beșleagă, A. Scobioală...)</p> <p><i>Povești culte moldovenești.</i> (I. Creangă, M. Eminescu, C. Condrea).</p> <p><i>Piese.</i> Scurte date biografice despre scriitorii moldoveni: I. Druță, P. Boțu, Em. Bucov. <i>Literatura universală.</i> (<i>autori: H. C. Andersen, M. Sadoveanu, A. Pușkin, Frații Grimm...</i>)</p> <p><i>Pagini de ziar</i> consacrate copiilor (pagina „Bobocel”, gazeta „Luceafărul”).</p>	<p>corespunzătoare: poveste, poezie, narațiune;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>diferențiază</i> operele folclorice de cele culte;</li> <li>● <i>numește</i> operele, temele lor, numele, prenumele autorilor moldoveni, universali;</li> <li>● <i>cunoaște</i> conținutul a 4-5 povești populare, știe pe de rost 7-8 poezii și 5-6 proverbe;</li> <li>● <i>conștientizează</i> rolul cărții în viața omului.</li> </ul>
---	---

### LECTURA (felurile ei)

<p>Dezvoltarea citirii (cu voce) corecte, conștiente, expresive a cuvintelor și grupurilor de cuvinte.</p> <p>Formarea și dezvoltarea metodelor productive de lectură (în gînd): cu privirea, fără ajutor, conștient).</p> <p>Formarea și dezvoltarea priceperilor de a identifica (cu ajutorul învățătorului sau individual) și a utiliza, în timpul lecturii, procedee de citire expresivă (tempou, accent logic, tonalitate, sonoritate).</p> <p>Folosirea diferitor sarcini cu scopul de a dezvolta aparatul de vorbire, cîmpul vizual; de a înțelege corect conținutul textului; de a dezvolta ritmul citirii cu voce sau în gînd și</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>citește</i> cu voce, la sfîrșitul anului școlar, corect, conștient, expresiv nu mai puțin de 75 cuvinte/minut (cuvinte, grupuri de cuvinte);</li> <li>● <i>cunoaște</i> metodele productive ale citirii în gînd;</li> <li>● <i>folosește</i> în timpul lecturii mijloacele expresive: tonalitate, tempou, accent logic ș. a. (individual sau cu ajutorul învățătorului);</li> <li>● <i>utilizează</i> diferite sarcini cu scopul de a dezvolta articulația, cîmpul vizual, ritmul citirii în gînd și cu voce, de a dezvolta memoria și atenția.</li> </ul>
---	--

## PREGĂTIREA LITERARĂ A ELEVILOR

<p><i>Tema și ideea operei.</i> Formarea deprinderilor de a determina tema și ideea operei (cu ajutorul învățătorului).</p> <p><i>Subiectul și compoziția</i> (fără utilizarea termenilor). Peisajul, portretul, dialogurile-elemente ale compoziției operei.</p> <p>Începutul, partea principală, încheierea operei – elemente ale subiectului operei.</p> <p><i>Eroul (personajul) operei.</i> Identificarea personajelor principale și secundare, pozitive și negative ale operei (cu ajutorul învățătorului).</p> <p><i>Autorul operei.</i> Relațiile autor-opere-cărți; autor-teme.</p> <p>Atitudinea autorului față de evenimentele și personajele reprezentate.</p> <p><i>Limbajul operei.</i> Folosirea exprimărilor corecte, interesante, plastice pentru caracterizarea personajelor și descrierea naturii.</p> <p>Dezvoltarea deprinderilor de a identifica în texte epitețe, comparații, metafore (fără utilizarea termenilor) și a determina rolul lor în operă.</p> <p><i>Specii literare.</i> Dezvoltarea priceperilor de a determina, individual, caracteristici ale speciilor literare studiate.</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>identifică, determină</i>, individual, tema operei, iar ideea principală – cu ajutorul învățătorului;</li> <li>● <i>află</i> în texte descrierea naturii și a exteriorului personajelor și a altor eroi; explică rolul lor în operă; numește participanții la dialog; identifică, într-o operă epică, începutul, partea principală și încheierea;</li> <li>● <i>determină</i>, de sine stătător, personajele principale și secundare, explică cine din ele este personaj pozitiv sau negativ;</li> <li>● <i>explică</i> faptul că unul și același scriitor poate fi autorul unui șir de opere, unui șir de cărți care au o temă oarecare; aduce exemple;</li> <li>● <i>prezintă</i> noțiuni elementare despre poziția autorului, atitudinea autorului față de personajele și evenimentele descrise (cu ajutorul învățătorului);</li> <li>● <i>povestește</i> episoade din viața și activitatea scriitorilor pe care i-a cunoscut în timpul studierii obiectului;</li> <li>● <i>identifică</i> în texte și utilizează în comunicare, în timpul caracterizării personajelor, a descrierii naturii, expresii plastice și explică rolul lor în texte;</li> <li>● <i>numește</i> corect și deosebește, practic, speciile literare cunoscute;</li> <li>● <i>prezintă</i>, individual, trăsăturile caracteristice ale poveștilor zoomorfe, versurilor, narațiunilor, iar ale poveștilor fantastice și pieselor – cu ajutorul învățătorului.</li> </ul>
---	---

## IDENTIFICAREA SPECIEI OPERELOR

<p><i>Povești populare fantastice.</i> Cercetări asupra structurii acestor opere. Trăsături caracteristice ale poveștilor fantastice: obiecte, ființe, locuri tainice, neobișnuite, fermecătoare; puteri supranaturale, transformări miraculoase ș. a. Eroii poveștilor fantastice, faptele, comportamentul lor. Binele și răul în povești (cu ajutorul învățătorului).</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>numește</i>: trăsăturile specifice poveștilor fantastice: obiecte, fapte, locuri neobișnuite, puteri supranaturale, transformări miraculoase;</li> <li>● <i>identifică, numește</i> eroii poveștilor fantastice; explică prin ce se deosebesc personajele pozitive de cele negative; își exprimă părerea despre acțiunile eroilor, face concluzia: binele biruie răul;</li> </ul>
---	---

<p><i>Proverbe și zicători</i> – creații populare orale ce conțin o învățătură, ce constată fapte din viață. Tematica proverbelor. Formarea deprinderilor de a selecta dintr-un șir de proverbe doar pe cele ce corespund unei teme. Identificarea proverbelor și zicătorilor în texte, în comunicarea oamenilor.</p> <p><i>Poezia.</i> Aprofundarea cunoștințelor și priceperilor de a determina trăsăturile caracteristice ale poeziilor: rimă, ritm, structură, imagini. Tematica versurilor pentru copii. Limbajul versurilor (cercetări).</p> <p><i>Acrostihul</i> – formă versificată, în care literele inițiale ale rîndurilor (versurilor), citite de sus în jos, formează cuvinte sau îmbinări de cuvinte.</p> <p><i>Narațiunea.</i> Aprofundarea cunoștințelor și priceperilor despre trăsăturile caracteristice ale narațiunilor, felurile personajelor, tematica narațiunilor despre copii.</p> <p><i>Fabula-scurtă operă</i> în care prin intermediul umorului și a alegoriei, sînt prezentate caractere, vicii omenești.</p> <p><i>Povestirea</i> – operă în proză în care au loc mai multe acțiuni; deosebirea ei de poveste și narațiune. Eroii povestirii.</p> <p><i>Piesa</i> – operă dramatică, scrisă pentru a fi prezentată. Personajele. Dialogurile și monologurile în piesă. Cuvintele autorului. Tablourile piesei.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>recunoaște</i> proverbele, zicătorile, determină tema lor, selectează dintr-un șir de proverbe doar pe cele ce corespund unei teme anumite;</li> <li>● <i>individual, numește</i> trăsăturile caracteristice versurilor, aduce exemple: poezii ce exprimă diferite sentimente; numește temele poeziilor pentru copii studiate;</li> <li>● <i>alcătuieste</i> acrostihuri, explică deosebirea lor de alte poezii;</li> <li>● <i>numește</i> trăsăturile esențiale ale narațiunii, aduce exemple, explică cine sînt eroii narațiunilor; numește temele narațiunilor pentru copii, care au fost studiate;</li> <li>● <i>cunoaște</i> noțiuni generale despre fabulă ca specie literară;</li> <li>● <i>numește</i> trăsăturile caracteristice fabulelor și eroii acestora;</li> <li>● <i>deosebește</i> povestirea de narațiune, povestirea de poveste, numește eroii povestirilor studiate;</li> <li>● <i>cunoaște</i> noțiunile, trăsăturile specifice pieselor, deosebirile dintre piese și alte specii literare; identifică dialogurile, monologurile, eroii, cuvintele autorului; participă la înscenarea pieselor pentru copii;</li> </ul>
--	--

## ANALIZA SEMANTICĂ ȘI DUPĂ STRUCTURĂ A TEXTULUI

<p>Perfecționarea priceperilor de a găsi și a explica relațiile dintre propoziții, alineate și părțile componente ale textului; evidențierea</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>stabilește, explică</i> relațiile dintre propoziții, alineate, părțile componente ale textului; identifică consecutivitatea acțiunilor în operă</li> </ul>
--	--

<p>consecutivității acțiunilor în operă; determinarea structurii textului: introducere, cuprins, încheiere.</p> <p>Alcătuirea planurilor simple asupra conținutului unor povestiri, unor texte științifico-populare.</p> <p>Folosirea planurilor în timpul expunerii celor citite.</p> <p>Priceperea de a formula întrebări și răspunsuri cu referință la textele citite; alcătuirea dialogurilor (5-6 replici ) în baza celor citite.</p> <p>Formarea deprinderilor de a analiza un text cu scopul de a identifica elemente ale descrierii obiectelor, evenimentelor, faptelor, personajelor, acțiunilor; determinarea a ceea ce e nou, necunoscut, generalizat, demonstrat în text.</p> <p>Formarea deprinderilor de a evidenția principalul în textele studiate, de a compara ideea principală cu titlul operei, cu proverbele; de a găsi în texte cuvintele-cheie, necesare pentru a înțelege textul, pentru a caracteriza personajele.</p> <p>Formarea deprinderilor de a descoperi în texte elemente ale narațiunii, descrierii, raționamentului.</p>	<p>(individual);</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>alcătuiește</i>, de sine stătător, planuri pe care le folosește la expunerea textelor citite;</li> <li>● <i>formulează</i> întrebări și răspunsuri în baza conținutului textelor studiate (individual);</li> <li>● <i>analizează</i> (de sine stătător și cu ajutorul învățătorului) texte, evidențiind trăsăturile, caracteristicile obiectelor, evenimentelor, faptelor descrise;</li> <li>● <i>evidențiază, determină principalul</i> în texte, își exprimă părerea.</li> <li>● descoperă în texte elemente ale narațiunii, descrierii raționamentului;</li> </ul>
---	--

### PROCEDEE DE EXPRIMARE ARTISTICĂ

<p>Aprofundarea cunoștințelor despre epitet, comparație, metaforă; rolul lor într-o operă artistică sau creație populară orală.</p> <p>Stabilirea cuvintelor cu sens propriu și sens figurat; explicarea sensului lor.</p> <p>Formarea deprinderilor de a-și exprima</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>găsește</i> în text epitetele, comparațiile, metaforele (fără folosirea termenilor); explică rolul lor;</li> <li>● <i>descoperă</i> în text cuvinte cu sens figurat;</li> <li>● <i>folosește</i> în comunicările proprii mijloace</li> </ul>
--	--

<p>păreră.</p> <p>Formarea priceperilor de a analiza cele citite, pentru a evidenția frumusețea cuvântului artistic.</p> <p>Formarea abilităților de a lucra împreună cu învățătorul în scopul de a însuși, a studia, de a pătrunde în esența operelor artistice analizând cele descrise cu ajutorul cuvântului, formei, sunetelor.</p>	<p>expresive;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>își exprimă</i> părerile față de cele aflate din textele studiate, <i>face concluzii, analizează</i>, din punct de vedere estetic-moral, acțiunile, faptele eroilor.</li> </ul>
---	---

## LUCRUL CU CARTEA PENTRU COPII

<p>Familiarizarea elevilor cu noțiunile „anotație”, „informații despre autor”.</p> <p>Formarea deprinderilor de a se familiariza de sine stătător cu cartea, avînd drept reper: informații despre text, titlul, coperta, anotații, introduceri.</p> <p>Formarea priceperilor de a selecta și de a citi cărți pentru copii tematice, recomandate de învățător.</p> <p>Orientarea sine stătătoare în alegerea cărților necesare, pornind de la indicațiile bibliografice sau expoziții de carte.</p> <p>Formarea deprinderilor de a alcătui anotații simple (oral, cu ajutorul învățătorului) la cartea citită.</p> <p>Dezvoltarea deprinderilor de a citi publicațiile pentru copii.</p> <p>Educarea culturii comunicării prin intermediul discuțiilor, în colectiv, a operelor citite (deprinderi de a asculta, de a medita, de a fi tolerant, cult față de exprimările, părerile colegilor chiar dacă nu corespund cu cele proprii ș.a.)</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>numește</i> elementele structurale: foaia de titlu, anotația, informații despre autor;</li> <li>● <i>face cunoștință</i> cu edițiile, publicațiile pentru copii (de sine stătător), pornind de la conținutul copertei, foaia de titlu, anotație, introducere;</li> <li>● <i>citește</i> cărți propuse de învățător; povestește coerent conținutul cărților citite.</li> <li>● <i>se familiarizează</i> cu indicațiile bibliografice, vizitează expozițiile de carte;</li> <li>● <i>alcătuiește</i> anotații simple la cărțile citite (cu ajutorul învățătorului);</li> <li>● <i>citește</i> publicații periodice pentru copii;</li> <li>● <i>participă</i> la discuții, în colectiv, a cărților citite; ascultă cu atenție, își exprimă opiniile, meditează asupra celor ascultate; este cult, tolerant, atent față de colegi și părerile lor.</li> </ul>
---	---

## DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII ELEVILOR ÎN BAZA CELOR CITITE

<p>În clasa a 3-a, elevii vor îndeplini sarcini de creație de tipul celor din clasa a 2-a, dar mai complicate.</p> <p>Pe lângă exerciții, vor alcătui, în colectiv sau individual, diferite variante ale încheierilor pentru poveștile culte, compuneri-miniaturi despre eroii poveștilor în baza propriilor constatări; narațiuni din numele unui erou din poveste, completări ale omiterilor în operele versificate și în proză, înscenări.</p> <p>Alcătuirea poveștilor, ghicitorilor, folosind diferite metode și sub conducerea învățătorului.</p> <p>Realizarea sarcinilor de creație în baza operelor de artă, a compozițiilor sau operelor artistice.</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>completează</i> sau schimbă conținutul textelor;</li> <li>● <i>povestește, alcătuieste</i> compuneri- miniaturi despre eroii poveștilor, participă la înscenări;</li> <li>● <i>alcătuieste</i> texte în baza propriilor constatări sau a desenelor;</li> <li>● <i>crează</i>, cu ajutorul învățătorului, povești, ghicitori, completează versuri, formează rime, participă la înscenarea operelor citite.</li> </ul>
---	--

### CLASA a 4- a

(85 de ore, 2,5 ore pe săptămână, disponibile – 4 ore)

### SFERA LECTURII

<p>În clasa a 4-a se vor sistematiza și generaliza cunoștințele căpătate anterior despre autori și specii, se vor familiariza cu noi specii, opere și nume ale autorilor.</p> <p><i>Creația populară orală a moldovenilor:</i> proverbe, ghicitori, povești, legende, cîntece populare.</p> <p><i>Poezia:</i> studierea, în continuare, a tipurilor de poezie, cu care s-au familiarizat în clasele anterioare. (autori: V. Alecsandri, M. Eminescu, P. Boțu, A. Lupan, N. Țurcanu, M. Vîrțanu, A. Roșca, N. Costenco, I. Hadîrcă, C. Dragomir, P. Zadnipru, A. Mateevici...)</p> <p><i>Fabule.</i> (A. Donici)</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>numește</i> temele operelor despre copii;</li> <li>● <i>deosebește</i> povestea populară de cea cultă; operele în proză, în versuri și dramatice;</li> <li>● <i>cunoaște</i> numele, prenumele scriitorilor moldoveni și a celor operele cărora au fost studiate anterior;</li> <li>● <i>numește</i> denumirile, conținutul a 6-7 povești populare și opere artistice, numele, prenumele autorilor lor;</li> <li>● <i>memorizează</i> 8-10 poezii, 2-3 fragmente din</li> </ul>
---	---

<p><i>Piesa.</i>(L. Damian)  <i>Proză:</i> narațiuni, legende, fragmente din povestiri.  (I. Druță, R. Lungu-Ploaie, G. Ureche, V. Ioviță, D. Cantemir, A. Lupan, S. Vangheli, A. Ciocanu, A. Scobioală, I. Creangă, G. Dimitriu, G. Meniuc...)</p> <p><i>Literatura universală:</i> povești, narațiuni, fragmente din povestiri. (autori: M. Sadoveanu, Ch. Perrault, Frații Grimm, H. Ch. Andersen).</p> <p>Literatura umoristică pentru copii. (autori: P. Cărare, E. Tarlapan, T. Știrbu).</p>	<p>opere în proză, 8-10 proverbe;  • <i>înțelege</i> conținutul operelor citite;  • <i>cunoaște</i> oameni iluștri ai culturii, numele eroilor naționali, tradiții ale poporului moldovenesc.</p>
--	---

## FORMAREA ȘI DEZVOLTAREA DEPRINDERILOR DE LECTURĂ

<p>Perfecționarea abilităților de citire expresivă (cu voce), conform normelor limbii literare.  Perfecționarea priceperilor de citire în gând a textelor diverse ca specie.  Folosirea mijloacelor de citire expresivă în timpul declamărilor, citirii, înscenărilor.  Exprimarea propriei atitudini față de conținutul textelor citite.</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>citește</i> expresiv (cu voce), la sfârșitul anului școlar, nu mai puțin de 95 cuvinte/minut, conform normelor limbii literare, și nu mai puțin de 110 cuvinte/ minut – timpul citirii în gând;</li> <li>• <i>folosește</i> corect procedeele de citire expresivă în timpul înscenărilor, declamărilor, citirii;</li> <li>• <i>își exprimă</i> părerea despre conținutul textelor citite.</li> </ul>
---	--

## LECTURA (FELURILE EI)

<p><i>Tema și ideea principală a operei.</i>  Dezvoltarea priceperilor de a determina tema, ideea operei, de a sesiza sensul principal al celor descrise: fapte, evenimente, personaje.</p> <p><i>Subiectul și compoziția</i> (fără utilizarea termenilor).  Caractere, personaje, fapte, evenimente într-o operă artistică și relația lor reciprocă.</p> <p><i>Personajul (eroul) operei.</i>  Personaje principale și secundare, relațiile dintre ele. Stabilirea (individual) tipului personajului (pozitiv, negativ), părerea personală argumentată despre eroii operei.</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>determină</i>, individual, tema, ideea, sensul principal al celor relatate în operă, al celor descrise sau caracterizate;</li> <li>• <i>identifică</i>, de sine stătător, părțile componente ale subiectului operei; numește eroii, evenimentele care au avut loc, locul și timpul petrecerii lor ș.a.</li> <li>• <i>determină</i>, individual, personajele operei, identifică tipul lor, își exprimă atitudinea față de acțiunile eroilor;</li> <li>• <i>povestește</i> despre temele oglindite în operele</li> </ul>
--	--

<p><i>Autorul operei.</i> Relațiile autor-temă-specie; scurte informații biografice despre autor.</p> <p><i>Limbajul operei artistice.</i> Mijloacele artistice de exprimare și rolul lor. Analiza procedeele artistice, folosite de autor la descrierea naturii, personajelor, în timpul dialogării eroilor sau caracterizării lor.</p> <p><i>Specia literară.</i> Perfecționarea deprinderilor de a determina, de sine stătător, specia operelor citite.</p>	<p>autorilor studiați; <i>alcătuieste</i> informații orale despre activitatea autorilor;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>vorbește</i> despre mijloacele artistice care pot fi utilizate pentru a descrie mai reușit natura, evenimentele, faptele, exteriorul personajelor; <i>determină</i> procedeele artistice în baza unor opere citite independent;</li> <li>• <i>determină</i> argumentat specia operei literare, evidențiază trăsăturile specifice ale speciilor determinate, exemplifică.</li> </ul>
--	--

### IDENTIFICAREA SPECIEI OPEREI

<p><i>Povești populare.</i> Eroii, trăsăturile lor de caracter; locul și timpul petrecerii acțiunilor. Relațiile între personaje. Relația <i>povestea populară – poveste cultă.</i> Aprofundarea cunoștințelor despre proverb, ghicitoare. <i>Legenda</i> – operă ce explică în mod fantastic originea și însușirile unor ființe, obiecte, locuri ș. a. Eroii legendelor, trăsăturile lor de caracter. Deosebirea legendei de poveste. Sistematizarea și aprofundarea cunoștințelor despre <i>poezii, fabule.</i> Tematica lor. Perfecționarea priceperilor elevilor de a determina structura narațiunilor, povestirilor. Tipuri de personaje. Atitudinea autorului față de personaje. <i>Opere umoristice.</i> Umorel – modalitate de a prezenta realitatea cu scopul de a trezi voia bună, de a provoca râsul, veselia... Mijloace artistice, utilizate de autor, pentru a caracteriza eroii (cercetări).</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>numește</i> eroii poveștii, locul, timpul petrecerii acțiunilor;</li> <li>• <i>deosebește</i> povestea populară de cea cultă;</li> <li>• <i>știe</i> proverbe, ghicitori, explică sensul lor;</li> <li>• <i>recunoaște</i> legenda ca specie literară; explică deosebirea ei de poveste; numește eroii și trăsăturile lor de caracter;</li> <li>• <i>numește</i> trăsăturile caracteristice ale poeziei, fabulei ca specii literare;</li> <li>• <i>deosebește</i> narațiunea de povestire; determină, individual, tema, ideea narațiunilor, povestirilor, felurile personajelor, atitudinea autorului și a sa față de eroi;</li> <li>• <i>cercetează</i> limbajul operelor umoristice; înțelege că umorul nu ofensează, nu jignește, ci doar trezește voia bună.</li> </ul>
---	---

### ANALIZA SEMANTICĂ ȘI DUPĂ STRUCTURĂ A TEXTULUI

<p>Scopul analizei semantice și după structură a textului în clasa a 4-a, conform „Standardelor de stat pentru ciclul primar”, este de a sesiza operele artistice, folclorice, de a înțelege relațiile de sens, de a cunoaște trăsăturile lor caracteristice principale, noțiunile literare, de a</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>înțelege</i> sensul conținutului textului, povestește conținutul celor citite, identifică gândul principal al operei, al istorisirii;</li> <li>• <i>identifică</i> criteriile de caracterizare a</li> </ul>
---	---



<p>concluziona.</p> <p>Analiza semantică și după structură constituie una din principalele realizări ale elevului.</p> <p>Perfecționarea priceperilor analizei semantice a celor citite: elevii clarifică sensul, importanța cuvintelor, a exprimărilor în texte.</p> <p>Identificarea indiciilor, criteriilor cu scopul de a caracteriza personaje, de a descrie fapte, evenimente, de a-i pregăti pe elevi pentru citirea expresivă a textelor, de a determina rolul peisajului și al mediului pentru înțelegerea imaginilor artistice.</p> <p>Formularea întrebărilor asupra conținutului textului, construirea dialogurilor, evidențierea esențialului într-o operă, demonstrarea și generalizarea.</p> <p>Analiza structurii textului literar.</p> <p>Alcătuirea planurilor și folosirea lor pentru realizarea povestirilor, expunerilor.</p>	<p>personajelor, de descriere a evenimentelor, de citire expresivă;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>formulează</i> întrebări, construiește dialoguri, analizează, prin comparare, texte diverse ca specie, caracterizează personaje, demonstrează (cu ajutorul învățătorului);</li> <li>● <i>alcătuiește</i> planuri și le folosește pentru a expune texte diferite.</li> </ul>
--	---

### PROCEDEE DE EXPRIMARE ARTISTICĂ

<p>Precizarea rolului epitetelor, comparațiilor, metaforelor în operele folclorice, în creația poezilor și prozatorilor.</p> <p>Realizarea variantelor diferite de descrieri artistice prin intermediul imaginației, cuvântului artistic, variante ce permit confruntarea diverselor mijloace de exprimare artistică.</p> <p>Formarea atitudinii emotivo-apreciative a elevului față de cele citite: sarcini cu ajutorul cărora se caracterizează eroii literari, se apreciază faptele lor.</p> <p>Identificarea poziției autorului față de cele realizate.</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>găsește</i> în texte mijloace de exprimare artistică: epitete, comparații, metafore (fără utilizarea termenilor); determină, cu ajutorul învățătorului, rolul lor în texte;</li> <li>● <i>folosește</i> procedee de exprimare în comunicarea proprie (în descrieri, povestiri, raționamente);</li> <li>● <i>își exprimă</i> atitudinea emotivo-apreciativă față de cele citite, realizate;</li> <li>● <i>își argumentează</i> opiniile;</li> <li>● <i>evidențiază</i> poziția autorului în operă.</li> </ul>
---	--

### LUCRUL CU CARTEA PENTRU COPII

<p>Perfecționarea priceperilor de familiarizare sine stătătoare cu cărțile pentru copii, de orientare în conținutul textului (în baza reperelor).</p> <p>Perfecționarea deprinderilor de a alcătui de sine stătător anotații scurte.</p> <p>Formarea deprinderilor de a conștientiza conținutul operei, gândul principal al povestirilor, poveștilor, narațiunilor ș. a.; de a</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>evidențiază</i> de sine stătător (după prima examinare a unei cărți necunoscute) a conținutului cărții (conform informațiilor, introducerii);</li> <li>● <i>individual, realizează</i> textul unei scurte anotații;</li> <li>● <i>citește de sine stătător</i> diferite texte</li> </ul>
--	--

<p>determina tema, liniile de subiect; de a explica relația părților componente ale textului; de a identifica personajele, felul lor.</p> <p>Formarea abilităților de a se orienta într-o culegere de opere, în crestomații pentru lectura extrașcolară: conform cuprinsului, introducerii; priceperilor de sistematizare a materiei ș.a.</p> <p>Formarea deprinderilor de a relata concis, interesant conținutul operei citite, exprimându-și părerea de ce i-a plăcut opera în cauză.</p> <p>Perfecționarea priceperilor de a găsi informația necesară în diferite izvoare: dicționare, enciclopedii, periodice pentru copii ș. a.</p> <p>Formarea abilităților de susținere a unei discuții în colectiv despre conținutul textului citit, ținând cont de etica comunicării.</p>	<p>(<i>povestiri, povești, informații biografice</i>);</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>determină</i> tema, înțelege conținutul celor citite; numește personajele ce participă la acțiune, grupându-le în conformitate cu poziția autorului, cu atitudinea personală a cititorului;</li> <li>● <i>determină, evidențiază</i>, individual, cu ajutorul cuprinsului, care anume capitole au fost cuprinse în culegeri, în diferite volume;</li> <li>● <i>relatează</i> concis și interesant conținutul operei citite;</li> <li>● <i>găsește</i> informația necesară, folosind diferite izvoare: dicționare, enciclopedii, periodice pentru copii;</li> <li>● <i>participă</i> în cadrul dezbaterilor colective, exprimându-și părerea și ținând cont de etica comunicării.</li> </ul>
--	--

### DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII ELEVILOR ÎN BAZA CELOR CITITE

<p>Desenul verbal și ilustrarea celor citite.</p> <p>Expunerea creatoare, citirea pe roluri, înscenarea.</p> <p>Completarea versurilor, a operelor în proză, modificări de conținut.</p> <p>Alcătuirea poveștilor, a compunerilor-miniaturi, a ghicitorilor, a poeziilor (cu ajutorul învățătorului).</p> <p>Utilizarea diverselor arte: cuvântul artistic, pictura, muzica – în timpul activității creative.</p>	<p><b>Elevul/eleva:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>îndeplinește</i> diferite sarcini de creație sub supravegherea învățătorului (modificări, completări);</li> <li>● <i>cunoaște procedee</i> de elaborare a poveștilor, a ghicitorilor, a poeziilor, a compunerilor-miniaturi;</li> <li>● <i>participă</i> în cadrul înscenărilor în baza operelor citite.</li> </ul>
---	---

#### Автори:

**Фтеєску Л. І.**, методист науково-методичної лабораторії мов і літератур та літератур національних меншин Одеського обласного інституту удосконалення вчителів;

**Кьоєя В. В.**, учитель молдовської мови та літератури Новосільського НВК «Загальноосвітня школа I-III ступенів-ліцей» Ренійського району.

;